

Skoll**Ledaren**

SVERIGES SKOLLEDARFÖRBUNDS TIDNING

NR 2 MARS 2022

**MATZ NILSSON OM DEN
NYA ORGANISERINGEN
"SJÄLVSTÄNDIGT
FÖRBUND MED
STARK RÖST"**

**HEDERSPROBLEMATIK
DAGS ATT
TA PÅ
GLASÖGONEN!**

**NORDISKA
SKOLLEDARKONGRESSEN
25 ÅR AV
NORDISKT
SAMARBETE**

HAN VISAR VAR SKÅPET SKA STÅ

*Mikael Kalmenstam tar fighten
mot krävande vårdnadshavare*

NATUR &
KULTUR

Kompetensutvecklande böcker inom specialpedagogik

Läs mer på nok.se

Pedagogikwebben.se – kompetensutveckling
och inspiration för dig som är lärare

UTMANINGAR. Utmaningarna i skolan har aldrig varit så stora som nu. Därför måste den komma högt upp på politikernas agenda i valet, skriver **Matz Nilsson** och lyfter fram fyra viktiga krav som är avgörande för att verksamheten ska fungera.

Fyra viktiga krav för att ledarskapet ska fungera

När vi äntligen ser ljuset i tunneln efter den förlamande pandemin hamnar vi snabbt åter i mörkret. Europa är i krig. Den ryska invasionen av Ukraina lämnar ingen oberörd.

Miljontals människor är på flykt. Kvinnor och barn är tvingade att lämna hem och skola på grund av Rysslands terror och krig. Ukrainas invånare behöver alla vårt stöd såväl i hemlandet som här när flyktingar kommer hit.

Vi måste alla stå upp för demokratin och människors rätta att få leva demokratiskt i fred och frihet.

Här hemma har vi inlett valåret 2022. Vi har samlat de viktigaste frågorna i en valplattform som fokuserar på förutsättningarna för ledarskapet i förskola och skola.

Skolan måste komma högt upp på politikernas agenda i valet. Utmaningarna har aldrig varit så stora som nu. Vi anser att ledarskapet är avgörande för verksamheternas resultat. Jag vill lyfta fram fyra viktiga krav:

1) Ett attraktivt yrke och en hållbar arbetsmiljö

Att vara skolledare är att ha Sveriges viktigaste och roligaste jobb. Och ett av de svårare. Det ställer höga krav på verksamhetsförankring, ledaregenskaper, etisk medvetenhet och civilkurage.

Skolledarnas löner måste motsvara det stora ansvar och de komplexa uppgifter som uppdraget ger. Lönesättningen av skolledare har heller inte anpassats till de stora satsningar som har gjorts på lärarlöner. Avståndet mellan skolledares och lärares löner krymper.

Som skolledare måste du vara beredd på att ibland arbeta mer än normal arbetstid. Alltför många har dock svårt att kunna kompensera sig för sådana extra insatser. Skolledarnas tid är en värdefull resurs som ska användas klokt.

2) Stoppa den allt snabbare omsättningen av rektorer

Såväl Skolverkets uppföljningar som våra egna enkäter pekar på att rektorer stannar allt kortare tid på sina uppdrag. Det är nyblivna rektorer och rektorer som har ansvar för skolor med stora utmaningar som

oftare än andra byter jobb. Eller till och med väljer att lämna rektorsyrket helt och hållet. Det finns många goda skäl för en rektor att byta uppdrag, men för verksamheten kan det leda till osäkerhet och stagnation.

3) Biträdande rektors roll behöver diskuteras

Skollagen ställer stora krav på att rektor ska vara väl förtrogen med sin verksamhet och kunna ta ansvar för hur lärare och annan personal utför sina uppgifter. Samtidigt ser vi i dag en utveckling mot att rektorer får ansvar för allt större verksamheter, ibland även förlagda i byggnader som är geografiskt skilda åt. Till stöd för det lokala ledarskapet skapas ett växande antal tjänster som biträdande rektor.

4) Likvärdiga förutsättningar för lärande för alla barn och elever i förskolor och skolor

Sveriges elever har rätt till en högkvalitativ undervisning och goda möjligheter för att nå målen för utbildningen, oavsett var de bor och vilken skola de väljer att gå på. Huvudmännen måste alltid sätta elevernas rätt till exempelvis behöriga och legitimerade lärare före andra lokala mål. Offentliga medel som investeras för barns och ungdomars utbildning ska inte kunna plockas ut genom vinstutdelning. Alla vinster som uppkommer ska återinvesteras.

Finansieringssystemet behöver förändras så att skolor får ekonomisk ersättning för det ansvar de tar. Det innebär en större differentiering mellan huvudmän och mellan skolor. För att inte satsningar på skolan ska behöva konkurrera med andra lokala frågor behöver vi återinföra ett statligt sektorsbidrag för finansiering av skolans undervisning och elevhälsa. Denna förändring kan genomföras i avvaktan på den större reformering av skolans finansiering som är nödvändig på sikt.

MATZ NILSSON

Förbundsordförande

Innehåll #2/2022

4 Nyheter 10 Porträttet Mikael Kalmenstam 12 Reportage Hedersproblematik 16 Nordiska Skolledarkongressen 25 Demokrati 30 Forskning Ulrika Nygren: Professionellt omdöme – ofta rektors dilemma 34 Krönika Torbjörn Hanö: Organisera för lärande 36 Böcker 41 På din sida Maria Andrén Bergström 42 Rast 43 Sista ordet Kerstin Weyler

Skolledarnas röst – nu blir den starkare

Ett självständigt förbund med en stark röst – det är målet för det nya förbundet Sveriges Skolledare som ska samla alla Sveriges skolledare. Nu går arbetet in i en ny fas.

SVERIGES SKOLLEDARE. Det är i ett soldränkigt Malmö, hans hemstad, som Skolledaren träffar en förväntansfull förbundsordförande Matz Nilsson. I dagarna har dokumenten till den extra kongress som hålls i slutet av mars skickats ut. Nu är det dags för förbundets 55 ombud att läsa förslag till stadgar, utbildningspolitik och ekonomi för det nya förbundet Sveriges Skolledare. Det första steget är taget.

– Ja, det har varit en utmaning, säger han. Tre förbund med tre olika kulturer som med tillit ska skapa något nytt tillsammans.

MEN DET HAR varit ett bra arbete, säger Nilsson. Det har involverat många, både på förbundens kanslier, styrelser och förtroendevalda ute i landet. Sveriges Skolledarförbunds ledstjärna har varit en så stor öppenhet som möjligt, som till exempel att lägga ut avsiktsförklaring och inriktningsdokument så snabbt på hemsidan för så många som möjligt att läsa. Nu ligger kongressdokumenten där också.

Delaktigheten har varit stor. När Matz Nilsson och förbunds-

direktör Maria Andrén Bergström har träffat landets regionstyrelser har de fått frågor och kommentarer om förslagen. Fler av de förtroendevalda har till exempel reagerat på att i förslaget till stadgar för Sveriges Skolledare har regionnivån tagits bort, och ersatts av valkretsar.

– Vi gjorde ju en ny organisation för några år sedan, och nu har den satt sig. Många tycker att det fungerar bra med nätverk och små lokalavdelningar som samarbetar. Det är många rädda att tappa.

DET NYA FÖRBUNDET ska ha en regional valberedningsstruktur, beskriver Nilsson, som förbereder inför val av kongressombud med mera. Så fungerar det i Lärarförbundet i dag. Alltså ingen möteskultur som förbundets regioner står för.

Men en regional struktur för Sveriges Skolledare utöver att svara för valfrågor, kan behövas, menar Nilsson. Om den statliga styrning ökar, och även när den statliga myndighetsnärvaron ökar ute i landet (om några år har till exempel Skolverket tio regionala kontor, Specialpeda-

gogiska skolmyndigheten, SPSM, är liksom Skolinspektionen redan regionala), måste det nya förbundet kunna svara upp mot staten också regionalt. Det kommer, menar Matz Nilsson, att bli en viktig fråga att diskutera i det nya förbundet.

DEN FRÅGA SOM dock är helt överordnad i den nya organisationen är, enligt Nilsson, att skolledarnas gemensamma röst blir starkare. Den måste för den delen bli ännu starkare.

– Vi måste ta tillbaka initiativet i utbildningsfrågorna, säger Matz Nilsson. Jag tycker att vi har tappat lite de senaste åren.

Det är en utveckling som han ser i övriga Norden och Europa också.

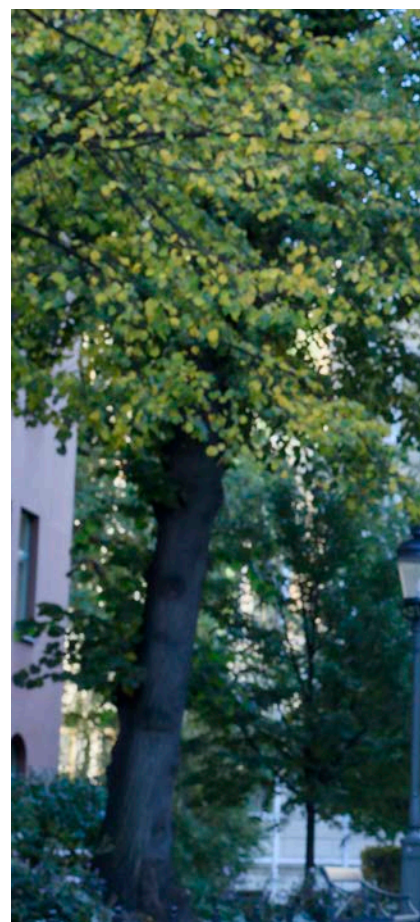
Fler skolledare måste gå med i facket. En hög anslutningsgrad ger större trovärdighet.

De dokument som nu ska diskuteras, inte bara av ombuden från Sveriges Skolledarförbund utan deras kolleger i de andra förbunden, arbetades fram i höstas och nu under tidig vår.

Det har varit ett givande och tagandet, konstaterar Matz Nilsson.

DET SAKNAS TILL exempel skrivningar om ansvarsavstånd, och det talas om ett professionsprogram, inte två, som förbundet drivet hårt de senaste åren.

– Det står att skolledare ska

ha lön som motsvarar ansvar och uppdrag. Alltså ett ansvarsavstånd, även om ordet inte är med, säger Nilsson. Och självklart handlar det om *två* professionsprogram, inte ett.

Han försäkrar sina medlemmar att det är två frågor som han kommer att fortsätta arbeta med när han och förbundsstyrelsen från årsskiftet går in i ett tätt samarbete med sin motsvarighet i Lärarförbundet.

EN KONTROVERSIELL FRÅGA är, uppenbarligen, också synen på friskolornas vinster.

Sveriges Skolledarförbund har i tio års tid krävt att de ska återinvesteras i verksamheten, inte delas ut till ägarerna. I förslaget till utbildningspolitik för Sveriges Skolledare står det att vinsterna ska begränsas kraftigt. Begränsas i förhållande till vad, undrar Matz Nilsson. Det är en olycklig formulering, säger han.

Sida vid sida kommer Matz Nilsson och Ann-Charlotte Gavelin Rydman att samarbeta från årsskiftet. Ett delat ledarskap som Nilsson ser fram emot.

FOTO: PATRICK MILLER

– Jag har en helt annan uppfattning än den skrivningen. Vi är ju för en statlig finansiering och får vi det, så löses det här problemet. För då kommer staten att ge pengar utifrån förutsättningar och behov, men också utifrån det uppdrag man har och det skolpliktsansvar som huvudmän har.

DEN 1 JULI 2024 ska det enda och självständiga, det senare mycket viktigt att poängtera, det märks vid intervjun, förbundet för Sveriges samtliga skolledare starta sin verksamhet med en nyvald förbundsstyrelse. Men redan vid årsskiftet intensifieras samarbetet.

Sveriges Skolledare kommer att ha cirka 17 000 medlemmar, varav cirka 13 000 är yrkesverk-samma.

Det blir *ett* företräderskap

lokalt för alla skolledare. Det blir då svårare för arbetsgivarna att runda skolledarna, menar Nilsson. I dag ser många huvudmän skolledare som en del av arbetsgivarsidan. Med ett stort förbund kommer arbetstagarperspektivet för skolledare att stå i centrum.

OCH REDAN KAN Matz Nilsson nöjt notera att samarbetet mellan medlemmar i Lärarförbundet och Sveriges Skolledarförbund har ökat ute i landet.

Han ser också fram emot att från årsskiftet arbeta sida vid sida med Ann-Charlotte Gavelin Rydman, hans motsvarighet i Lärarförbundet Skolledare. Ett dubbelt ledarskap som kommer att präglas av öppenhet och tillit, det är han helt övertygad om.

KERSTIN WEYLER

I KORTHET

ELINOR, CAMILLA ELLER NINA?

SKOLLEDARPRIS. Blir det Elinor? Eller Camilla eller kanske Nina? De tre med efternamnen Kennerö Tonner, Simonsson respektive Svensson är nominerade till Stora Skolledarpriset på 100 000 kronor. Det är Sveriges största pris till skolledare och delas ut den 22 mars på Nordiska Skolledarkongressen. I år har rekorddeltagande 1 500 skolledare möts under två dagar i Göteborg.

Varför är det möjligt att gulla med biblioteken men inte stå upp för att alla elever ska få tillgång till ett bemannat bibliotek som integreras i deras undervisning?

Karin Linder, generalsekreterare i Svensk biblioteks-förening, är i Biblioteksbladet trött på att politiker lovar runt men håller tunt när det gäller landets skolbibliotek.

VETERAN NY ORDFÖRANDE?

FRISKOLOR. Skolveteran Per-Arne Andersson (bilden), som för något år sedan lämnade jobbet som chef för utbildning och arbetsmarknad på Sveriges Kommuner och regioner, SKR, föreslås bli ny ordförande för Friskolornas riksförbund efter Sofia Larsen. Valet sker den 15 mars. Friskolornas riksförbund deltar också i ett seminarium på Nordiska Skolledarkongressen om skolans styrning. Där ersätts Larsen av förbundets vd Ulla Hamilton.

12 000 gymnasieelever har i en enkät från Sveriges Elevkårer, tyckt till om partiernas skolpolitik. Och om de hör på eleverna skulle de till exempel inte sänka åldern när betygs införs, inte göra skoldagarna längre, och framför allt lyssna mer på eleverna tycker.

NU KOMMER MOBILFÖRBUDET

LAGFÖRSLAG. Nu är det dags för lagrådet och riksdagen att säga sitt om mobiltelefoner i skolan. Regeringen föreslår i en lagrådsremiss att de endast ska få användas i undervisningen efter lärarens instruktion. Samtidigt får skolan större möjligheter att omhänderta mobilerna för att öka mobilfria skoldagar. Allt för att, med regeringens ord, stärka arbetet med trygghet och studiero i skolan. I förslaget ingår också att all personal i skolan får rätt att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra störningar av ordningen.

SKOLVERKET FÅR REGIONALA KONTOR

UTLOKALISERING. Ut i landet flyttar Skolverket igen, drygt 30 år efter att det fanns på en rad platser. I Luleå, Härnösand och Malmö öppnas de första regionala kontoren i år, därefter följs de av kontor i Umeå, Gävle, Växjö och Örebro nästa år. 2024 är dags för Göteborg och Linköping, liksom Stockholm, att få regional närvaro av verket. Stockholmskontoret öppnar vid Skolverkets huvudkontor i Solna.

Kamp för biträdande rektor

Rollen ska definieras i skollagen – förbunds krav i valmanifestet

Biträdande rektor. Men ungefär samma uppgifter och ansvar som tidigare när tjänsten hette rektor. Det har blivit verklighet för många skolledare de senaste åren. Nu kräver Sveriges Skolledarförbund att uppdraget som biträdande rektor definieras i skollagen.

VALFRÅGA. När den nuvarande skollagen trädde i kraft den 1 juli 2011 hade en av de mest diskuterade frågorna gällt begreppet skolenhet. Hur definieras en skolenhet: handlar det om en skola spridd på olika ställen, olika platser, eller skulle skolenheten rumsligt och geografiskt hänga ihop? Och kunde olika enheter under ett och samma skoltak ledas av flera olika rektorer? Något som förekom företrädesvis på gymnasieskolorna på tidigt 00-tal och där många som var ansvariga för programmet fick titeln programrektorer.

Men vem var det egentligen som bestämde och hade det yttersta ansvaret?

Dåvarande utbildningsminister Jan Björklund fick den frågan många gånger från föräldrar som gått vilse i skolans beslutsordning, och ställde den också själv.

NEJ, HÄR BEHÖVDES en uppstramning och det var skälet till att lagtexten fick en definition av skolenhet: ”av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad”.

Det avgörande är att skolbyggnaderna, en eller flera, ska ligga nära varandra fysiskt.

Och den som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en skolenhet är rektor. Som ska benämnas på detta sätt och

Sju krav finns med i förbundets valmanifest: skapa ett attraktivt yrke och en hållbar arbetsmiljö, diskutera biträdande rektors roll, stoppa den allt snabbare omsättningen av rektorer, motverka kränkningar, hot och våld riktat mot skolledare, skapa likvärdiga förutsättningar för barn och unga i förskolor och skolor, säkerställ förutsättningar för en likvärdig undervisning och garantera en professionell utveckling under hela yrkeskarriären.

benämningen ska förbehållas den som har anställning som rektor, som lagstiftaren skriver.

Utbildningsministern hoppades på att floran av olika rektorsbenämningar skulle minska, och i viss mån blev det verklighet.

SKOLLAGEN STIPULERAR också att det är rektor, och rektor allenast, som beslutar om sin enhets inre organisation. Behövs fler lärare anställas, ja, det är ett rektorsbeslut. Behöver rektor en biträdande, ja, då är det rektors beslut att inrätta tjänsten och så vidare. Både uppdraget som rektor och titeln värnas som aldrig tidigare.

Men att rätten att bestämma om den inre verksamheten har naggats i kanten, det kan många skolledare vittna om.

De senaste åren har också många huvudmän utmanat regeln om att en skolenhet ska ledas av en rektor.

ETT EXEMPEL BLAND flera är Göteborgs stad som har genomfört en stor omorganisation på

grundskolan. Antalet rektorer har blivit färre och leder övergripande fler skolor. Och på den enskilda skolan, har tidigare rektorer fått titeln biträdande rektorer, men med i huvudsak samma uppgifter.

Sveriges Skolledarförbund har vid flera tillfällen framfört till både regeringen och riksdagens ledamöter att biträdande rektors uppdrag måste diskuteras och definieras.

I DET VALMANIFEST som landets utbildningspolitiker just har fått ta del av, *Valets viktigaste frågor*, tar förbundet upp den utvecklingen återigen.

Den står i strid med skollagens intentioner, konstaterar förbundet. Rollen som biträdande rektor saknar legitimitet i rättslig mening. Ansvaret ligger enligt styrdokument på rektor. Som många gånger sitter centralt och har flera skolor att leda. Den geografiska närheten som rektor ska ha till sin skolenhet, som lagstiftaren beslutat om, finns inte.

Nu måste befattningen biträ-

dande rektor definieras i lagtext och uppdraget tydliggöras.

När den inte är det, leder det till otydlighet om till exempel vem som i själva verket har mandat att inrätta tjänsten (enligt skollagen är det rektor). Vem styr alltså den inre organisationen?

DET FINNS OCKSÅ en risk, pekar förbundet på, att den biträdande rektorn kan hamna vid sidan av statlig fortbildning, till exempel det planerade professionsprogrammet.

Det finns också en annan sida av myntet när fler biträdande rektorstjänster inrättas. Det syns i förbundets lönestatistik.

Allt fler lärare får samma eller i många fall högre lön än den chef som lönesätter. Det så kallade ansvarsavståndet som åskådliggörs i skillnaden i lön mellan den lärare som har högst lön och den som är dennes chef, minskar år för år, framför allt för biträdande rektor, visar Sveriges Skolledarförbunds lönestatistik. Nästan hälften av förbundets biträdande rektorer har mindre än 3 000 kronor mer än bäst betalde lärare, en av tre har nästan inte högre lön eller till och med lägre lön.

BLAND DE BITRÄDANDE rektorerna rekryteras också de flesta till rektorstjänster. Men om det inte lönar sig särskilt mycket att ta på sig ett skolledaruppdrag, och det dessutom är oklart vilket mandat som gäller finns det risk för att rekryteringsbasen minskar.

Det är också en oro som förbundsordförande Matz Nilsson i många sammanhang tidigare framfört till regering och riksdag.

KERSTIN WEYLER

Fotnot: Se också Matz Nilssons ledare.

Visste du att...

Dugga är ett fantastiskt verktyg för den kreativa läraren för alla typer av digitala prov. I Dugga kan du enkelt variera dina frågor och skapa allt från hörförståelse till essäfrågor!

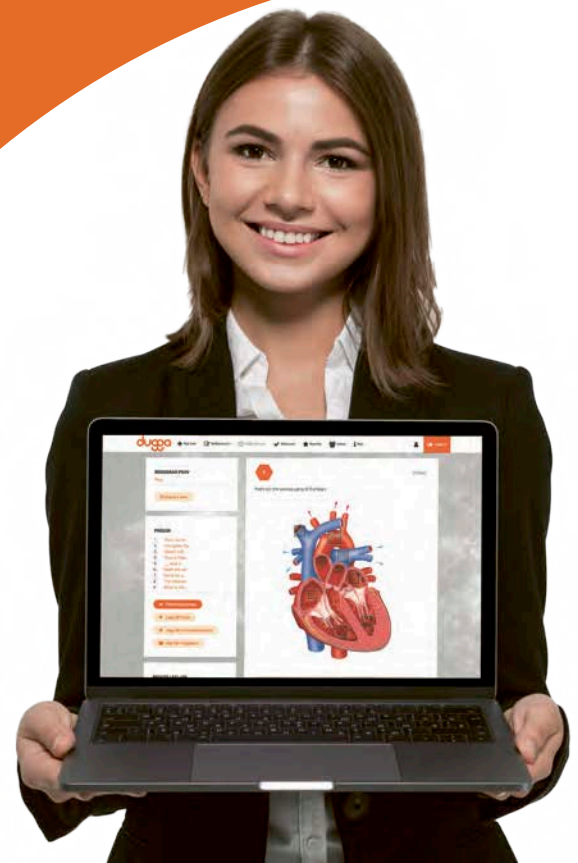
Jim Säfström

Lärare, Korrespondensgymnasiet, Torsås

Gör som skolor världen över!

www.dugga.com

dugga.com/free-trial
#MyTeacherHero
Dugga Digital Assessment

Rektor blir blåjuspersonal

Framgång: Skolledare ska inkluderas i den nya lagstiftningen

Nu får Sveriges Skolledarförbund gehör för sitt krav att också inbegripa rektorer i den så kallade blåjuslagstiftningen.

– Det är en framgång för oss, säger förbundsordförande Matz Nilsson.

BLÅJUSPERSONAL. Sedan några år tillbaka finns det ett förstärkt straffrättsligt skydd för poliser, räddningstjänst och ambulanssjukvårdare, populärt uttryckt blåjuspersonal.

När det skulle införas tog Sveriges Skolledarförbund kontakt med regeringen och framförde att till exempel skolledare skulle få samma skydd. Då gav uppvaktningen inte någon utdelning.

Men nu går en utredning som

presenterades i slutet av januari förbundet till mötes. Utredaren Anne Rapp föreslår att ett nytt brott ska införas i brottsbalken – våld eller hot mot utövare av viss samhällsnyttig funktion.

Det behövs ett straffrättsligt skydd även för de som upprätthåller de här funktionerna, menar utredaren Anne Rapp.

DET ÄR PERSONER som hjälper och skyddar andra, förklarade utredaren när hon lämnade över utredningen.

De som ingår i den kretsen är personal inom hälso- och sjukvården, i socialtjänsten, räddningspersonal och utbildningspersonal inom skolväsendet, personer med samhällsnyttiga funktioner. Det är personer som har en stor kontaktyta utåt.

– Det är viktigt att samhället sätter ned foten mot sådan brottslighet. Det är aldrig acceptabelt att ge sig på tjänstemän, sa justitieminister Morgan Johansson, när han tog emot utredningen.

SAMMA STRAFFSKALOR som gäller till exempel våld, hot och förgripelse mot tjänsteman ska tillämpas, enligt förslaget. Det innebär böter eller fängelse

Det är viktigt att samhället sätter ned foten mot sådan brottslighet.

i högst två år, och om brottet betraktas som grovt, fängelse i lägst ett och högst sex år. Lagen föreslås träda i kraft 1 juli 2023.

Matz Nilsson ser utredningsförslaget som en erkännande av det opinionsarbete som förbundet bedrivit i många år.

Hot och våld mot skolledare har blivit allt vanligare, det visar inte minst förbundets medlemsenkäter. I den senaste för två år sedan uppgav var tredje skolledare att hen blivit hotad och/eller otillbörlig påverkad. En kraftig ökning under hela 2010-talet.

– Vi har uppvaktat regeringen flera gånger i den här saken. Den föreslagna lagen är en framgång för oss, säger Matz Nilsson.

KERSTIN WEYLER

Uppdragsutbildning
KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

REKTORSUTBILDNINGEN PÅ KARLSTADS UNIVERSITET

Vi vill bidra till att skapa en skola och förskola med god kvalitet där de nationella målen uppfylls.

- Rektorsprogrammet
- Rektorsutbildning för skolledare på folkhögskola/kulturskola
- Rekryteringsutbildning för blivande rektorer
- Pedagogiskt ledarskap för rektor i skola och vuxenutbildning
- Pedagogiskt ledarskap för rektor att organisera studie- och yrkesvägledning
- Leda och organisera skolförbättringsprocesser
- Leda lärande för hållbar utveckling
- Att leda och stödja nätverk i vuxenutbildningen
- Att utveckla barn- och elevhälsoarbete som hela skolans ansvar

KAU.SE/RUT

PROVA PÅ YRKEN

Yrkes-SM

SVERIGES JOBBIGASTE EVENEMANG

10-12 MAJ 2022
ARENASTADEN VÄXJÖ

FRITT INTRÄDE!

#YRKESM @YRKESM YRKESM.SE

ANLÄGGNINGSMASKINFÖRARE
AUTOMATIONSTEKNIKER
BAGERI
BARBERARE
BARNSKÖTARE
BILSKADETEKNIKER
BUTIKSSÄLJARE
CAD-KONSTRUKTÖR
CNC-OPERATÖR FRÄSNING
CNC-OPERATÖR SVARVNING
DISTRIBUTIONSELEKTRIKER
DJURVÅRDARE – DJURSJUKVÅRD
DJURVÅRDARE – EXOTISKA DJUR
DJURVÅRDARE – HUND
DJURVÅRDARE – LANTBRUKSDJUR
ENTREPRENÖR/AFFÄRSUTVECKLARE
FASTIGHETSTEKNIKER
FLORIST
FLYGMekaniker
FORDONSLACKERARE
FRISÖR
GLASTEKNIKER
GOLVLÄGGARE
GULDSMED
HOTELLRECEPTIONIST
HÄSTSKÖTARE
INDUSTRIELEKTRIKER
INSTALLATIONSELEKTRIKER
IT-TEKNIKER

JAKT- OCH VILTVÅRD
JÄRNVÄGSARBETARE
KOCK
KONDITIONER
KRANFÖRARE
LASTBILSFÖRARE
LASTBILSMEKANIKER
MASKINFÖRARE – LANTBRUK
MASKINMEKANIKER
MURARE
MÅLARE
NATURTURISM
PERSONBILSMEKANIKER
PLATTSÄTTARE
PLATSLAGARE
SERVITÖR/SERVITRIS
SKOGSMASKINFÖRARE
SKOGSVÅRDARE
STÄLLNINGSVYSSARE
SVETSARE
TRÄARBETARE
TRÄDGÅRDSANLÄGGARE
UNDERSKÖTERSKA
VENTILATIONS-MONTÖR
VISUAL MERCHANDISER
VVS-MONTÖR
VÄG- OCH ANLÄGGENINGSARBETARE
WEBBUTVECKLARE

BOKA FÖR ERT BESÖK PÅ:
[YRKESM.SE/BOKA](https://yrkesm.se/boka)

Den 10-12 maj erbjuder vi dig och dina elever att gratis få besöka Yrkes-SM i Växjö. Här får ni möjlighet att upptäcka, utforska och prova på olika yrken. En helt unik chans för dina elever att få information och inspiration inför sitt framtida studie- och yrkesval. Ni kan på nära håll följa när Sveriges yrkesskickligaste ungdomar gör upp om SM-titeln inom olika yrken. Välkommen till Yrkes-SM – Sveriges jobbigaste evenemang.

Arrangör

Lokala partners Yrkes-SM 2022

Huvudsponsorer

Initiativtagare

Sponsorer

REKTORN TAR FIGHTEN MOT FÖRÄLDRARNA

Mikael Kalmenstam vill ge lärare verktyg i mötet med vårdnadshavare. Han ser det som ett sätt att skydda professionen.

TEXT MARGARETA EDLING FOTO MAGNUS HARTMAN

Destruktiva föräldrakontakter var ett arbetsmiljöproblem på Björngårdsskolan och Storkyrkoskolan i Stockholm då Mikael Kalmenstam kom dit 2016. Vårdnadshavare hade åsikter och ställde krav som grep långt in i verksamheten. Vissa skällde på personalen, eller skickade arga mejl.

Lärarna backade, beskriver han. De saknade verktyg för att möta krävande vårdnadshavare. Han drog igång en internutbildning, med samtalsmetodik, mötesstruktur och konkreta tips.

– Det har resulterat i att lärarna är extremt professionella på det här området. De har lärt sig de psykologiska processerna, men också att jag alltid backar upp dem. Känns mötet obehagligt, så bryt. Jag tar över.

Han erbjöd till och med en avbrottsfras för icke konstruktiva möten. Den slutar: ”Min rektor kommer att kontakta dig”. Numera går bara enstaka fall vidare till honom.

VÅRDNADSHAVARNA INFORMERAS OM vad som gäller och vad som förväntas av dem.

– Vi gör inte allting bäst. Vi välkomnar att de hör av sig om något inte funkar, men bemötandet måste vara respektfullt. Man ska ta hänsyn till att det är en person på andra sidan.

Det handlar inte om att uppfostra föräldrar, utan om att värna professionen, betonar han.

– Min agenda är att få fler att söka till lärarhögskolan. Det är ett fantastiskt jobb och vi behöver fler lärare och lärare mot fritidshem, men då måste alla hjälpa till.

Mikael Kalmenstam ser sitt chefskap som en produkt av skolledarerfarenheter i både fristående och kommunal verksamhet. Han driver sina skolor ”lite som ett företag”.

**Intervju
REKTOR
Mikael
Kalmens-
tam**

HAR JOBBAT I KINA OCH USA

► **Namn:** Mikael Kalmenstam.

► **Uppdrag:** Rektor F-6, Stockholm.

► **Bakgrund:** Född 1978, plugg/jobb i Kina som ung, svensk lärarexamen och amerikansk psykologexamen. Lärare i USA, specialpedagogik, och sedan skolledare i Sverige.

► **Utanför jobbet:** 9-årig dotter, man. Föreläser i eget företag. Många projekt på gång, vill lära nytt. ”Oduglig på motorer” men köpte en Bubbla -63 att mecka med. Kollar Youtube-instruktioner. Går snart svetskurs.

– Det måste finnas respekt för skattebetalarnas pengar. Vi är extremt resurseffektiva och försöker maximera både det akademiska och det sociala.

I ledningsgruppen ingår en intendent och de två biträdande rektorerna. De har varsitt ansvarsområde – akademiska respektive sociala frågor – och är ofta ute i verksamheten. Själv tar han det övergripande som juridik, fackliga kontakter, rehab och coronafrågor, och har mycket skrivbordstid. Men administration är roligt och terapeutiskt, tycker han. Han ”älskar Excel”.

Han rör sig oftast dagligen mellan skolorna, den ena på Södermalm, den andra i Gamla stan. Det kan bli bråttom, han är lite tidsoptimist. Nu har han köpt en lätt elsparkcykel för transporter, den går att bära över kullerstenarna.

KONTORSRUMMET PÅ BJÖRNGÅRDSSKOLAN är neutralt och inte stort. En klarröd keramikskardin på väggen sticker ut mot det vita. Han köpte i hemlighet fyra olika till ledningsgruppen då de var på konferens Portugal.

Ofta fångar han upp folk som passerar i hallen utanför, på väg mot toaletterna. Det blir snabba möten och småprat. Medarbetarna är proffsiga och trevliga, säger han. Det finns empatisk anda, man ställer upp då det behövs. Vårdnadshavarna är också stöttande.

Som chef vill han vara ”möjliggörare”. Frihet under ansvar får människor att utvecklas och brinna, menar han. Han tror på att testa idéer och lära av misstag.

Nu handlar mycket om Storkyrkoskolans nya dansinriktning som startar i höst. Alla elever ska ha dans två gånger i veckan, både ämnesintegrerad och som estetisk uttrycksform. Upplägget bygger på forskning. Högst upp i huset byggs en danssal med sjöutsikt.

– Det är spännande! Det fanns ett stort intresse, samtidigt som de sjukliga priserna gjort dans till en klassfråga. Vi vill bygga en dansinriktning för alla. «

Mikael Kalmenstam är lärarnas grindvakt gentemot föräldrarna. Det handlar om att värna professionen, menar han.

DAGS ATT TA PÅ HEDERS- GLASÖGONEN

– Skolan har en skyldighet att agera. Det säger Sandra Blomqvist Albaida på Resurs Heder i Malmö.

TEXT MARGARETA HOLMQUIST

VIKTIGT SAMARBETE

► Resurs Heder Malmö har inlett ett projekt med familjecentralen i stadsdelen Lindängen. Syftet är att nå föräldrar och barn tidigt, ge kunskap och information.

► Projektet innehåller också kompetenshöjande insatser för personalen, bland annat kring till hur man arbetar förebyggande för att tidigt upptäcka hedersrelaterat våld.

I Malmö finns sedan drygt fem år Resursteam Heder. Det står på två ben: att hjälpa unga människor som är utsatta för hedersförtryck och att utbilda yrkesverksamma som möter hedersproblematik. Utöver det kan även anhöriga och kompisar höra av sig.

– Vi gör väldigt mycket, sammanfattar socialsekreteraren Sandra Blomqvist Albaida.

Resursteamet har en mobil enhet som möter upp i trygga miljöer, som skolan. Det behövs, Malmö är visserligen en storstad, men inte speciellt vidsträckt till ytan. För den som är bevakad och kontrollerad är det svårt att röra sig obemärkt. Det kan vara farligt att synas på ”fel” plats.

– För många kan det vara en stor risk att bli sedd och då måste vi hitta trygga platser att mötas, säger Sandra Blomqvist Albaida.

HON FRAMHÅLLER HUR betydelsefull skolans personal är för att nå barn och unga som behöver hjälp. ”Det är skolan som ser barnet varje dag.”

Hinder finns. Som när oro och osäkerhet gör att

personalen inte vågar gripa in. Kanske av rädsla för att förvärra elevens situation.

– Men skolan har en skyldighet att agera. Om man inte ”lyfter på locket” får eleven ingen hjälp alls. Det är viktigt att våga fråga hur barnet har det.

SANDRA BLOMQVIST ALBAIDA vill att ”hedersglasögonen” ska vara på där barnen är.

– Jag vill verkligen trycka på att skolan inte bara ska fokusera på elevhälsoteamen. Det är vanligt, och det är jag trött på!

– Personal som har daglig kontakt med barnen behöver också kunna det här, säger hon och understryker att skolan kan få hjälp och stöd i arbetet hos Resursteam Heder.

Sandra Blomqvist Albaida efterlyser mer förebyggande insatser kring hedersförtryck. En temavecka då och då räcker inte.

– Det går att diskutera heder i ett större perspektiv och då komma in på frågor som jämställdhet, machokultur och vilka normer som styr våra liv, säger hon. «

HEDERSPROBLEMATIK I FÖRSKOLAN

En nyligen genomförd studie på Malmös förskolor visar att hedersproblematik förekommer i tidig ålder. Undersökning bygger på samtal med personal på 13 kommunala förskolor. Alla förskolor utom en har erfarenhet av barn som begränsas i hur mycket av sin

kropp de får visa. Vissa föräldrar tycker till exempel att pojkar och flickor ska vara åtskilda från varandra.

”I det allmänna medvetandet existerar heder framför allt som en problematik för unga kvinnor, inte minst kopplat till mediebilden med

de mest extrema fallen med mord, våld och hot. Men det är bara den yttersta delen av skalan. Många lever med hedersnormer omkring sig utan någonsin bli utsatta för fysiskt våld eller synligt förtryck.” Det säger forskaren Hanna Cinthio som genomfört

undersökningen i en text på malmo.se

Enligt Hanna Cinthio är det viktigt att förstå hur komplex hedersproblematik är och att personalen tillsammans diskuterar hur man kan och vill hantera de situationer som uppstår.

Socionomen Dilek Baladiz är verksamhetschef vid Origo, ett resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms län.

FOTO: PRESSBILD

"PRATA NORMER MED ELEVERNA"

– Arbeta förebyggande och hjälp eleverna att reflektera. Det ger resultat i ett långsiktigt perspektiv. Rådet kommer från socionomen Dilek Baladiz.

TEXT MARGARETA HOLMQUIST

Dilek Baladiz är verksamhetschef vid Origo – resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms län. Hon säger:

– Barn och ungdomar behöver diskutera normer och värderingar. Ju fler elever skolan bjuder in till ett normkritiskt tänkande, desto större sannolikhet att fler unga tar avstånd från olika former av våld och förtryck.

Hon konstaterar att skolan är den plats där alla barn och ungdomar finns. Det ger skolledarna ett stort ansvar för att det finns rutiner kring hur skolan hanterar hedersförtryck.

SKOLPERSONALEN BEHÖVER UTBILDNING och stöd i arbetet för att upptäcka barn och unga i riskzonen. Risken är annars att insatserna står och faller med några få eldsjälar.

– Vår erfarenhet är att yngre ungdomar överlag undviker att gå till myndigheter med sina problem. Storstadskartläggningen från Örebro universitet visar att en majoritet av eleverna i första hand skulle vända sig till en vuxen i skolan vid behov av stöd. Därför behöver skolans personal ha hedersglasögonen på sig, fortsätter Dilek Baladiz.

Hedersproblematik kan vara bakgrunden till att en

elev inte får vara med på en utflykt eller annan aktivitet. Men det kan finnas helt andra förklaringar. När väl skolan vet orsaken kan den ta ställning till om det finns anledning att göra en orosanmälan till socialtjänsten.

Dilek Baladiz ger exempel på hur skolans undervisning kan leda in till viktiga samtal om hedersproblematik. Ämnen som svenska, historia och samhällskunskap öppnar möjligheter att skriva, diskutera och reflektera kring normer.

HON LYFTER OCKSÅ fram komplexiteten, att hedersnormen är religions- och klassövergripande. Den stereotypa bild som ofta kopplas till flickor från Mellanöstern behöver vidgas. Exempelvis kan en ungdom med finsk-romska rötter vara drabbad.

Religion är ofta en av flera faktorer som påverkar. Samtidigt finns föräldrar som är uttalade ateister, men uppvuxna med hedersnormer som de värnar om. I en och samma familj och släkt kan åsikterna om hur man ska förhålla sig till normerna gå isär.

– Då gäller det att komma ihåg att det är ungdomarna som är experterna på sin familj och kontext. Därför är det viktigt att vi ställer frågor, lyssnar och låter ungdomarna berätta. Då får vi bättre förståelse för hur livssituationen ser ut för dem, säger Dilek Baladiz. »

ORIGO

Origo är ett resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld inom Stockholms län. Verksamheten är ett samarbete mellan Region Stockholm, kommunerna i Stockholms län och Polisregion Stockholm.

Origo arbetar med unga i åldern 13–26 år som begränsas av hedersnormer. Hos Origo kan de få stöd, hjälp och vägledning. Origo erbjuder även konsultation i enskilda ärenden och kostnadsfria kompetenshöjande insatser till yrkesverksamma.

– Problemet är inte stort hos oss men det finns. Men ökad kunskap ger också skolan bättre möjligheter att agera när en elev är utsatt för hedersförtryck, säger Satu Harnesk.

FOTO: MAGNUS HARTMAN

"SKOLAN SKA VARA EN TRYGG PLATS"

– Skolan ska vara en trygg plats för alla elever. Det säger Satu Harnesk, rektor i Järfälla. Hon menar att det kan vara svårt att upptäcka när hedersförtryck drabbar yngre elever.

TEXT MARGARETHA HOLMQVIST

De nya uppdaterade läroplanerna betonar skolans ansvar för att förebygga och motverka intolerans, våld och förtryck. Satu Harnesk, rektor på Herrestaskolan i Järfälla, vill bidra till att skolans personal får den kunskap som krävs. Intresset är stort och efter två års pandemi finns ett uppdämt behov av fortbildning.

– Man brukar säga att det "krävs en by för att fostra ett barn" och nu finns ett väldigt sug bland skolpersonalen att sätta sig ned, diskutera och fortbilda sig, säger hon.

Herrestaskolan är en kommunal F-6-skola. Hedersförtryck kan vara svårt att upptäcka när det gäller yngre elever. Barnet kanske inte själv reflekterar över det, eller ha svårt att sätta ord på det.

SKOLPERSONALEN BEHÖVER HA ögon och öron öppna. Hur upptäcker skolan att en elev är utsatt? Hur hjälpa utan att eleven känner sig utpekad? Det är frågor som uppstår.

– Det finns en oro bland personalen att inte "märka" elever som är utsatta för hedersförtryck. Hur man ska agera om en flicka bevakas av ett äldre syskon till exempel, säger Satu Harnesk.

Hon menar att skolan kan göra en hel del. Skilda raster kan vara en konkret åtgärd i ett fall där till ex-

empel en äldre bror försöker kontrollera ett yngre syskon på skolgården.

Satu Harnesk beskriver hedersproblematiken som komplex eftersom den spänner över allt från kläddal till stora livsval och sexualitet. Skolans roll ser hon som en del i arbetet med att skapa en trygg miljö för alla elever.

– Jag kopplar arbetet mot hedersförtryck till skolans kompensatoriska uppdrag och att skolan ska erbjuda eleven att få vara fri och att eleven får skydd och hjälp där.

HON TYCKER ATT det finns goda möjligheter till samarbete med andra samhällsinstitutioner.

– Men det är ett problem att de flesta insatser som socialtjänsten har är frivilliga för vårdnadshavarna. Där vill jag se en ändring i lagstiftningen så att barn som riskerar att fara illa får tillgång till insatser utan att det kräver föräldrarnas godkännande.

Frågan är också hur vuxenvärlden möter unga utanför skoltid. Fritidsgårdarna är färre än tidigare och det är ont om fältassistenter som kan söka upp unga som har det svårt.

– Det finns många gråzonsbarn som är beroende av att det finns stöd av vuxna utanför den egna familjen, avslutar Satu Harnesk. «

Did you know that...

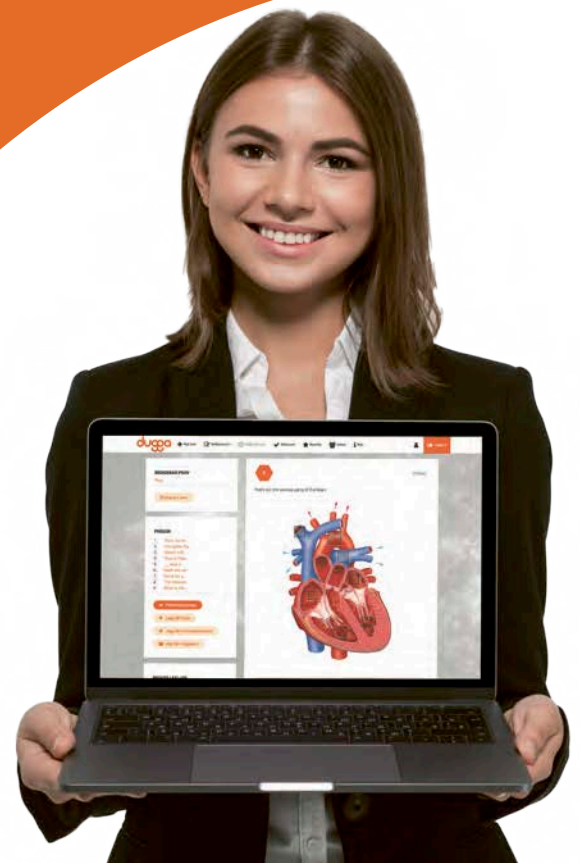
*Dugga saves time, it's secure and it's easy to use.
Thanks Dugga Digital Assessment!*

*Jameelah Ebrahim
Christel House Schools, South Africa*

Gör som skolor världen över!

www.dugga.com

dugga.com/free-trial
#MyTeacherHero
Dugga Digital Assessment

25 ÅR AV NORDISKT SKOLSAMARBETE

Morgondagens skola i en förändrad värld. En flexibel skola – en slogan eller ett realistiskt mål. Det livslånga lärandets betydelse för skolutvecklingen. Tema då och tema nu.

Nordiska Skolledarkongressen firar 25 år.

TEXT KERSTIN WEYLER

”**M**ärkligt nog har Nordens skolministrar aldrig tidigare medverkat på ett arrangemang för skolledarna”, står det i det allra första programmet för det som skulle bli Sveriges och hela Nordens största mötesplats för skolledare, Nordiska Skolledarkongressen, som i år firar 25 år.

Märkligt kanske, eftersom det nordiska skolsamarbetet var starkt, åtminstone till början av 1990-talet.

Men 1997 skulle det bli av.

Nu skulle Ylva Johansson möta sina nordiska ministerkolleger och diskutera Skolan – Nordens bästa investering inför 2000-talet.

Länderna hade kommit olika långt inom olika områden enligt programmet: Island med gymnasieskolans utveckling, Norge med yrkesutbildningar, Danmark med ett flexibelt system för friskolor, Finland på kulturfrågor och Sverige med övergång mellan olika stadier. Så det var dags för lite utbyte.

ATT KONGRESSEN FICK prefixet Nordiska beror på att initiativet togs av de nordiska Skolledarförbunden och Foreningene Nordens Forbund, Föreningen Norden. Förutom skolministrarna var kulturminister Marita Ulvskog inbjuden, Finlands FN-ambassadör Elisabeth Rehn. Och så hoppades man på besök av Vigdís Finnbogadóttir, Islands före detta president och som ”ledande nordisk kulturföreträdare och ledare samt förespråkare av aktivt nordiskt samarbete”, som det stod i inbjudan.

– Jo, hon kom, säger Hans Persson, som 1997 var aktiv i Sveriges Skolledarförbunds internationella kommitté, och deltagare på flera av de tidiga kongresserna.

– Vi hade ett intensivt utbyte mellan de nordiska skolledarförbunden, och där kom tanken upp på en gemensam kongress. Det var ett stort intresse, och genom Svenska Mässan möjliggjordes kongressen.

Det fanns en stor nordisk nyfikenhet på Sverige och

rektorsrollen efter kommunaliseringen på 1990-talet, menar Hans Persson.

Nordiska Skolledarkongressen har skapat en stor goodwill för förbundet, summerar Persson så här efter 25 år. ”Tänk att det gått så lång tid”.

VID SIDAN AV Finnbogadóttir och nordiska skolministrar kom lite skoltoppar som Skolverkets generaldirektör Ulf P Lundgren, dåvarande Kommunförbundets vd Evert Lindholm, biträdande professor Bert Ståhlhammar, Skolledarhögskolan, Örebro, och Olof Johansson, redan då liksom nu, chef för centrum för skolledarutveckling i Umeå.

Den kanske mest namnkunnige var professor Tom Tiller från Tromsø, som talade om ”Den nye, tenkende skolen – hvordan skal den utvecklas och ledas?”.

Många andra skolnamn som Andy Hargreaves, Vivianne Robertson (på video från Nya Zeeland i november 2020 då kongressen fick bli digital), Toby Salt och ledare i andra skrån, till exempel Percy Barnevik och Fredrik Reinfeldt, har deltagit.

Barnevik intog 2014 den stora kongressalen genom att under en timme (fast arrangörerna försökt få honom att tala i 45 minuter) sittande närmast i en kateder, ödmjukt, med hans egna ord, ge några ord om ledarskap. Det blev också många råd hur svensk skola skulle styras. Något han också givit tidigare skol- och statsministern Göran Persson också, kunde han meddela en enstusistisk publik.

Skol- och utbildningsministrar har deltagit. I år kommer nuvarande ministern Lina Axelsson Kihlblom, liksom den som har ett mycket stort inflytande på världens skolpolitik, Andreas Schleiser, som deltar för andra gången.

Och precis samtidigt som Nordiska Skolledarkongressen arrangeras sitter tusentals elever runt om i världen och genomför Pisa 2021.

Resultatet av det blir nog en höjdpunkt på nästa kongress. «

Amer Mohammeds budskap till skolan:

”Låt eleverna uppleva det Siri inte berättar”

En av inspirationsföreläsarna på Skolledarkongressen är serieentreprenören Amer Mohammed. Han brinner för digitaliseringens möjligheter.

– Det är dags för skolledare och skolpolitiker att förnya sin syn på lärande och digitalisering, säger han.

Amer Mohammed kan konsten att dra nytta av den digitala utvecklingen. Han har bland annat vunnit Guldmobilen för Årets app (träningssappen Healthy Heroes) och hjälpt Stena Line att optimera fartygsrutter utifrån vattenströmmar, vind och månens dragningskraft (vilket sparar 14 miljoner per fartyg varje år). Nyligen har han även utvecklat och rullat ut scan and pay-teknologi på Coop.

I sin föreläsning ”Siri vet allt, eller?” sätter han fingret på vad han ser som en av de stora bromsklossarna i skolans utveckling:

– Traditionen att överföra kunskap får fortfarande alldeles för mycket fokus, säger han.

Han menar att undervisningen måste ändras i en värld där Google, Siri och Alexa på några sekunder ger svar på i princip allt som finns med i skolböckerna.

– Skolan behöver i mycket större utsträckning styra in på vad Siri inte kan hjälpa till med – hur man kan se sammanhangen, hur idéer kan utforskas, hur man tar reda på vad som är sanning och fakta. Och att skapa djupare förståelse.

Fler möjligheter än textböckerna

De digitala verktygen kommer att göra stor skillnad för de skolor som väljer att ta till sig av tekniken åren framöver, tror Amer Mohammed.

– Tekniken kan användas på så många olika sätt. Om en elev till exempel säger till mig att amerikaner är dumma i huvudet för de har vapen överallt, då är det ett tecken på att de inte har förstått historien. Med virtuella världar i metaverse kan de tas tillbaka i tiden, och se hur det gick till när amerikanerna på 1700-talet blev mördade av den brittiska armén. Efter en sådan upplevelse blir det logiskt varför många ame-

Amer Mohammed, CDO på Coop Sverige, menar att Skolsverige borde ha en nyfiken och öppen hållning till ny teknik.

rikaner känner så starkt för att ingen stat eller myndighet någonsin ska kunna ta från dem rätten att beväpna sig. Det är ett ytterligare lager som inte framträder lika starkt i textboksundervisningen.

Den digitala utvecklingen ger också stora mängder elevdata som kan göra utbildningen mer dynamisk:

– Utbildningsmaterialet kan bli självlärande, grundat i enskilda elevers behov. Utmaningar kan fångas upp på både individuell nivå och gruppnivå, och varje elev kan ges egna anpassade utbildningsresor.

Nyfikenhet till teknik viktigast

Det viktigaste, tror Amer Mohammed, är

I en undersökning nyligen fick flera tusen ungdomar svara på frågan vad en konsert är. 40 procent svarade att det är något som sker i Fortnite. Det tål att tänkas på.

att skolledare och skolpolitiker bestämmer sig för att inte titta snett på ny teknik, utan snarare har en nyfiken och öppen hållning.

– När böcker blev vanligare en gång i tiden var det många förstasigtpåare som sa att det var djävulens påfund. Då hette att det fanns viktigare saker att göra än att slösa bort tid på att sitta och läsa.

Skolan måste hänga med i samtiden för att vara relevant hos unga åren framöver, menar han.

– I en undersökning nyligen fick flera tusen ungdomar svara på frågan vad en konsert är. 40 procent svarade att det är något som sker i Fortnite. Det tål att tänkas på.

Siri vet allt, eller?

”Amer Mohammed: Siri vet allt. Eller?” Ser du i K-hallen, onsdag klockan 13.45.

Atea i monter H01:10

Hur fungerar en hybrid lärsituation?

Besök Ateas monter och prata med oss om strategi, kompetens, förändringsledning, plattform och teknik – saker som vi sett är viktiga komponenter när du förbereder dig på det hybrida.

Var? Monter: H01:10

Oecd:s utbildningsdirektör
Andreas Schleisers, en
av talarna på kongressen:

PANDEMIN ÄNDRADE SÄTTET ATT LEDA SKOLAN

”Pandemin har verkligen ställt ljuset på vårt uppdelade utbildningssystem. Å ena sidan har den gett många elever nya vägar att lära, för andra har det varit svårt att hitta sin egen väg. Och för världen i stort har den skapat stora klyftor. De resurser som ställts till skolans förfogande under pandemin har i en förkrossande stor utsträckning gått till utvecklade länder.”

TEXT KERSTIN WEYLER

Den snabba sammanfattningen ger Andreas Schleicher, Oecd:s utbildningsdirektör. Han är en av huvudtalarna på Nordiska Skolledarkongressens första dag och ska diskutera vart skolan är på väg tillsammans med skolminister Lina Axelsson Kihlblom och Carl Heath.

Och är det någon som har koll på världens skolsystem och kanske framför allt deras resultat, är det Oecd och Andreas Schleicher.

Samtidigt som kongressen arrangeras genomförs Pisa 2021 på det norra halvkoltet, ett år försenat av pandemin. Det är inte bara medlemsländerna i Oecd som deltar, totalt deltar 85 länder. I år är det matematik och kreativt tänkande som ska mätas.

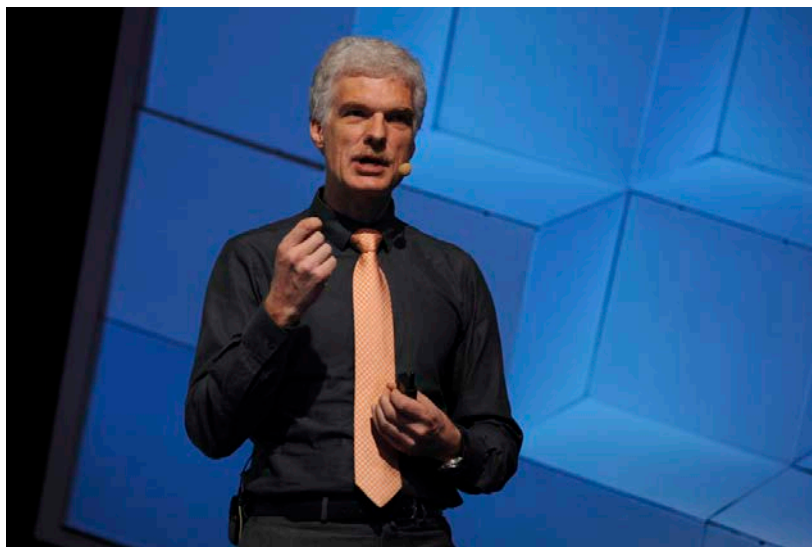
Resultaten kommer först i december 2023 och Andreas Schleicher tror att pandemin kommer att spegla sig i resultatet.

MEN PANDEMIN HAR fått andra följder också.

– Många elever har lärt sig andra sätt att lära, fått nya vägar till kunskap och resurser har släppts loss. Och lärare har också upptäckt att de inte bara är duktiga lärare utan också coacher, socialarbetare, psykologer, säger han. Och för skolledare har pandemin förändrat sättet att leda skola, de har fått ett mera operationellt ansvar.

Vi kommer inte tillbaka till det status quo som rådde före mars 2020, även om system gärna vill ha tillbaka jämvikt, säger Andreas Schleicher. Pandemin har också visat att skola inte bara handlar om undervisning och utbildning, utan också om sociala relationer och möten med andra.

– Inom Oecd har vi under 15 år studerat skolan som

institution för unga människor, den sociala dimensionen av skola och hur man skapar villkor för det. Tyvärr har Sverige inte velat delta i det arbetet, utan mest koncentrerat sig på Pisaresultaten.

Det är egentligen inget nytt, menar Andreas Schleicher.

– Tyvärr har vi tappat detta som var skola för 50 eller 100 år sedan – ett ställe för utveckling och växande.

Varför?

– Kanske för att vi i dag ser elever och föräldrar som konsument, lärare som coacher som ska skapa värde – ett instrumentellt sätt att se på skola. Vi har industrialiserat skolan.

Bara tre procent av den hjälp skolan fick under pandemin gick till de länder som verkligen hade behövt mer pengar, enligt Oecd:s utbildningsdirektör Andreas Schleicher.

FOTO: RE-PUBLICA

– Samtidigt har industrin tagit stora framsteg och tagit steg bort från ”fabriken”. Nu finns det ett starkt lärande bland industrins medarbetare – man tar med sin egen kunskap och möter andras för att utveckla en gemensam kunskap och tar digitaliseringen till hjälp för att skapa fantastiska plattformar.

DET ÄR EN modell som skolan bör ta efter, samtidigt som vi måste ta till oss kunskap som finns hos dem det berör – barn och unga.

– Vi tror inte unga vet vad de vill. Oecd har frågat 5-åringar hur de ser på sin förskola och skola och det är slående vilket insikt de har om vad som är bra, vad som fungerar och vad de vill ha. Mycket relevanta åsikter. Vi måste lyssna till dem, men de har inga kanaler att föra fram det i.

Lärarna är centrala i skolans framtid. Men i Sverige har vi lärarbrist. Vad göra?

– Ni måste göra, eller få tillbaka, läraryrket till ett mer intellektuellt arbete. Inte bara ett jobb som man utbildar sig till och som sedan ser likadant ut år efter år.

Tvärtemot Sverige finns det ett stort överskott av lärare i världen.

– Vi ser i Talis att lärare, också i Sverige, vill göra skillnad. Men då måste svenska lärare slå följe med kolleger och tillsammans utveckla sin undervisning och ta till sig nya sätt att undervisa. Släppa fram den kreativiteten.

– Träffar du lärare i Estland eller Kina så talar de om vilken fantastisk karriär de kan göra. De engagerar sig i utveckling och forskning. På så sätt får man studenter att vilja bli lärare, men Sverige har de senaste åren fryst lärarjobbet i en bestämd form.

– Vi måste visa, säger Andreas Schleicher, att lärarjobbet är ett del av vårt 21: a århundrade. Och lärarna själva måste ta det initiativet, kroka arm med kollegerna. Starta bra projekt.

DEN PROFESSIONELLA UTVECKLINGEN måste fortgå hela tiden. Och vi andra måste ge utrymme för det och ge tillbaka ägarskapet till lärarna.

– Jag mötte några lärare i Kina i en skola som var mycket framgångsrik, och frågade hur de gjorde. Det är så mycket som är förbjudet här, men det finns ju också det som är tillåtet. Då arbetar vi med det!, svarade de.

Svenska lärare har en stor autonomi, det får inte glömmas bort. Men den autonomin måste kombineras med ett kollegialt samarbete, annars kan det bli isolering och det funkar inte i dagens läge, enligt Andreas Schleicher.

Vad är ditt budskap till åhörarna i Göteborg?

– Jag kommer att tala om vilka värden och attityder som driver utvecklingen och hur vi navigerar i ett nytt utbildningslandskap. Men kanske framför allt att alla inom skolan måste finna sin egen lärandemiljö. »

**Svenska
lärare
måste ut-
veckla sin
undervis-
ning och
ta till sig
nya sätt
att under-
visa. Släp-
pa fram
den krea-
tiviteten.**

DENNA ANNONS ÄR FRÅN PROMAS

Fler lärare ska må bra med Promasmetoden

Tänk att du kommer till jobbet. Det är 100 procent närvaro bland personalen – inga paniksamtal till vikarier. Du blir lugn i hela kroppen, och ett leende sprider sig i ansiktet. Du tänker: Så här ska det alltid vara.

Tyvärr ser verkligheten annorlunda ut. En av tio lärare drabbas av stressrelaterad utmattning, vilket är den vanligaste anledningen till sjukskrivning i Sverige. Studier visar dessutom en ökad risk bland socialt engagerade och kvinnliga lärare.

– Att jobba inom skolan är ett svårt och krävande uppdrag. Det är viktigt att skapa förutsättningar att trivas, ha kul på jobbet och utvecklas tillsammans, säger Henrik Nöbbelin, rektor på Alviksskolan.

Alviksskolan i Stockholm är en av hundratals skolor som jobbar proaktivt för att motverka stress med hjälp av Promasmetoden. Här har man lyckats vända sjukfrånvaron bland 190 medarbetare genom att satsa på återhämtning och mental träning.

– Det har varit väldigt värdefullt att ha ett konkret verktyg för återhämtning, och få utbildning och en metod för att hantera stress.

Metoden är framtagen i nära samarbete med fyra svenska forskare och professorer.

De mentala programmen som finns inbyggda i återhämtningsfåtöljen är 15 minuter långa och skrivna av Lars-Eric Uneståhl, skaparen av integrerad mental träning.

– Vi har hjälpt tusentals pedagoger med återhämtning och balans i livet. Flera rapporter visar tydliga samband mellan friska lärare och bättre resultat bland eleverna i skolan, säger Ronnie Persson, Promas vd.

Besök Promas.se om du är nyfiken på skillnaden som vi kan göra i din skola.

Henrik Nöbbelin är rektor på Alviksskolan.

Om Promas

Promas grundades 2003 och har hjälpt över 10 000 arbetsplatser att varva ner. 2013 bildades Promas forskarråd som ligger i vetenskapens framkant inom återhämtning, mentalträning, stresshantering och hälsofrämjande ledarskap. Online- och liveutbildningar inom ledarskap, mental träning och personlig utveckling erbjuds också.

PÅ SPANING I SKOLANS IT-VÄRLD

DoS, En till en, ITis – kärt digitalt barn har många namn. Under pandemin blev det skarpt läge för skolans digitalisering. Vi talar med upphovsmannen till Spaningen som spanat i två decennier om skola och digitalisering.

TEXT KERSTIN WEYLER

Det finns väl få citat som en minister fått äta upp som att "internet är en fluga som kanske blåser förbi".

Men en bransch som ändå tog flugan på stort allvar var skolan. Flera stora dataprojekt under 1980- och 1990-talet hade lagt grunden till åtminstone ett stort intresse för datoriseringens möjligheter. I dag skriver vi väl digitalisering.

Och så länge har också Stefan Pålsson, som står bakom bloggen och nyhetsbrevet Spaningen, hållit koll på de viktigaste trenderna.

Men redan 1970 fanns "datalära" med som en del av kursplanerna som Skolöverstyrelsen, SÖ, svarade för. På 1980-talet drevs projektet Dos, Datorn och skolan.

1990-talet präglades av ytterligare en rad satsningar, som KK-stiftelsen där 1,5 miljarder kronor fördelades till olika projekt. Samma summa satsades på ITis, It och skolan. 200 miljoner satsades på kompetensutveckling av lärarna.

IT-kommissioner tillsattes, europeiska skoldataverk startades.

När Stefan Pålsson började bevaka området, var det få utom skolvärlden som var intresserade av internets innehåll. Han jobbade åt såväl KK-stiftelsen som Skolverket, men sedan några år tillbaka är han anställd av Rise, Sveriges forskningsinstitut.

Vid millennieskiftet utvärderades en rad av datasatsningarna.

– Men det hade inte fått så särskilt stort genomslag. De drevs av eldsjälar som sedan fick jobb någon annanstans och tog sin kunskap med sig, säger Stefan Pålsson. Det var

svårt att upprätthålla undervisningen, bland annat på grund av den bristfälliga digitala infrastrukturen och kompetensen.

20 år senare är it en integrerad del av vardagen. Men var ska man spana på nya trender och utveckling?

– Skolverket förstås, menar Stefan Pålsson, där det också finns material riktat direkt till skolledare. Men också internationellt finns det mycket att hitta hos till exempel Oecd.

Men han tipsar också om utvecklingen i våra grannländer, till exempel om norska Ekspertgruppen för digital læringsanalyse, som startade sitt arbete för någon månad sedan och som i två rapporter ska göra en analys av digitaliseringens betydelse för läromedel med mera.

En annan spaning är utvecklingen i Tyskland, som under pandemin visade sig kommit på efterkälken. Där förhandlar den nya regeringen och delstaterna just nu om en Digitalpakt 2.0 för att storsatsa på en genomgripande och långsiktig, pedagogisk utveckling i den tyska skolan. »

DENNA ANNONS ÄR FRÅN SUCCESSFUL SCHOOLS

Bli en game changer för elevernas lärande

BRAVOLesson lanserar Sveriges första observationsunderlag som med konkreta iakttagbara läraraktiviteter beskriver lärarskicklighet som leder till lärande, det vill säga kvaliteterna i undervisningen, på fyra nivåer.

Alla som arbetar med utbildning är överens: Det är undervisningen som har störst påverkan på elevernas lärande.

– Eftersom alla är överens kan vår nyhet vara en av de mest väsentliga för kollegialt lärande och pedagogiskt ledarskap på många år. Nu kan lärare och skolledare se och skapa samsyn kring och utveckla skicklig undervisning i varje klassrum, och sedan jämföra med elevresultaten över

10 dimensioner av skicklig undervisning och hur du – och dina kollegor – kan se dem i klassrummet

tid, säger Mats Rosenkvist, grundare av BRAVOLesson.

Det elever förväntar sig

Observationsunderlaget bygger på det svenska och internationella forskningen har visat vara de viktigaste dimensionerna av skicklig undervisning som leder till läran-

de. Det bygger samtidigt på forskning kring vad elever förväntar sig av sina lärare.

Skolkompaniet och Fibbla Kompetens har utvecklat underlaget under flera år och sedan 2020 även tillsammans med BRAVOLesson.

– Vi har gjort 1 800 lektionsbesök på många skolor och haft samtal med varje lärare efteråt. Vi har mejlat fram beskrivningar av iakttagbara läraraktiviteter för tio dimensioner av skicklig undervisning och dokumenterat kopplingen till forskning med många exempel samt till styrdokument för Gru, Gy och Vux, berättar Bernt Friberg, Fibbla Kompetens.

Rektorer kan bli game changers

Pågår det lärande här just nu? Med det nya underlaget kan skolchefer och rektorer organisera systematiskt fokus på evidensbaserad skicklig undervisning i varje klassrum. Det blir ett paradigmskifte för elevernas lärande.

Utveckling av skola och förskola med processutbildning

– Att utveckla förskolan och skolan innebär att förändra förhållningssätt och arbetssätt. Det kräver utbildning över tid som skapar samsyn och bygger på kollegialt lärande, säger Tobias Ludvigson och Malin Ring, Gothia Kompetens, som tagit fram processutbildningar för förskola och skola.

– Nu kan vi hjälpa barnen på ett annat och bättre sätt, så att de kan fördjupa sin lek och utvecklas, säger Linda Ringström, rektor på förskolan Nyckelpigan i Norrköping.

Processutbildningarna omfattar föreläsningar av ämnesexpert, workshoppar, reflektion och diskussioner med fokus på det kollegiala lärandet. Gothia Kompetens finns med under hela utbildningen för att leda, stötta, svara på frågor eller utmana när det behövs.

– Det ger en utbildning med djup och leder till utveckling, säger Malin Ring.

Förbättrad inlärning

Nanny Palmkvistskolan i Helsingborg har genomfört en processutbildning med goda resultat. Samtliga lärare på skolan har fördjupat sig i lektionsdesign och differentierad undervisning där processutbildningen hakar i skolans systematiska kvalitetsarbete och blir ett viktigt steg för att förändra arbetssättet.

Susanne Lundberg, rektor, och Pia Swärdh, biträdande rektor, ser tydliga resultat av utbildningen. De lyfter det kollegiala lärandet som en framgångsfaktor. Genom diskussioner om undervisning och didaktik vänder lärarna spegelbilden mot sig själva. De förändrar och utvecklar sina undervisningsmetoder för att matcha allas behov i klassrummet – en anpassning på gruppnivå.

– Vi ser att det har skett en progression i lärarnas kompe-

tens i att arbeta för en mer likvärdig undervisning som är kopplad till differentierad undervisning. Det har lett till en positiv utveckling i elevernas resultat.

Leken utvecklar

På förskolan Nyckelpigan i Norrköping har alla pedagoger deltagit i en processutbildning om leken. Rektor Linda

Ringström menar att utbildningen har inneburit en förändringsprocess där pedagogernas förhållningssätt till leken

ändrats med tiden. Det har handlat om att utmana sig själv, sin syn på leken och vad man tror sig veta.

– Vi ska inte tro, vi ska veta. Och det gör vi nu. Tidigare trodde vi att leken fungerade väl men med våra nya ”lekglasögon” ser vi saker vi inte reflekterade över tidigare. Nu kan vi hjälpa barnen på ett annat och bättre sätt, så att de kan fördjupa sin lek och utvecklas.

Ny syn på leken

Förskolan Nyckelpigan är nu lekcertifierad och det märks i arbetet med barnen. Pedagogernas syn på leken har förändrats vilket har gett resultat. Språkutvecklingen har förbättrats och det sociala samspelet mellan barnen har utvecklats. Pedagogerna har kunskap om hur de kan bidra i barnens lek, de deltar aktivt för att den ska kunna fördjupas och utveckla språket.

Och det är det processutbildningarna syftar till; att skapa en förändring i undervisningen som kommer barnen och eleverna till del.

– Vårt mål är att våra processutbildningar ska bidra till att skapa en utbildning där varje barn i förskolan och skolan får förutsättningar att utvecklas och lära, säger Malin Ring och Tobias Ludvigson.

Tobias Ludvigson på Gothia Kompetens har tagit fram processutbildningar för förskola och skola ...

... tillsammans med Malin Ring.

Tillit och gott bröd - det hänger ihop.
Lyssna på seminariet på Nordiska
skolledarkongressen! FOTO: COLOURBOX

Tillitsbaserat brödbak

Man kan jämföra tillitsbaserad styrning och ledning med att baka bröd. Det finns ett recept som anger ett antal viktiga huvudingredienser, som samarbete, lärande, stöd och samskapande, förståelse för hur andra tänker och knådar och framför allt att man utgår från hur brödet ska tas emot av den som ska äta det.

Däremot ska man inte följa receptet slaviskt när det gäller mängden av de olika ingredienserna. Ibland behöver man mer av somligt och mindre av annat. Kanske ska ingredienserna tillsättas i omvänd ordning. Kanske tycker de som ska äta brödet att det blir godare om man gör på ett visst sätt, och då använder man ett underifrånperspektiv i processen och lyssnar på deras synpunkter.

Till skillnad från soppa, som lär bli sämre ju fler kockar som är inblandade, är tillitsbrödet något man måste knåda tillsammans. Ju fler bagare desto bättre.

Idealet är att alla som ska ta del av brödet är med i processen, så att alla känner ett ägarskap. När brödet väl är färdigbakat äter man upp det, och ser till att genast baka ett nytt bröd, med en del finjusteringar av hur man bakade det förra brödet. Återkoppling från brukarna är viktig.

DET DUGER INTE med köpebröd från snabbköpet. Det duger inte ens med det dyraste brödet från det finaste stenugnsbageriet i stan, för hur gott och fint det än är så har vi inte bakat det tillsammans.

Om en förvaltning eller skola bakar världens bästa bröd är det troligt att det brödet inte helt uppskattas av förvaltningen eller skolan bredvid. Man måste

baka sitt eget bröd, men som goda grannar delar man gärna med sig av receptet.

Sedan händer det ibland, till exempel efter ett politiskt val, att butikens ägare (läs: den politiska nämnden) tycker att det ska bakas andra sorters bröd. Även om kunderna är nöjda vill man ändra inriktning på brödbaket. Man kanske till och med köper ett färdigt bröd i snabbköpet och delar ut.

Sirapslimpa eller surdeg spelar mindre roll, de som är vana vid att själva baka sitt bröd tillsammans kommer troligen att vara missnöjda.

DÄRFÖR ÄR DET viktigt att dela med sig av receptet även till politikerna i den nya nämnden. Om de får smaka hur gott brödet är kommer de förhoppningsvis att vilja fortsätta använda det receptet, och själva vilja vara med och knåda.

Det händer också ibland att man byter förman i bageriet, det kan vara en ny rektor eller förvaltningschef som börjar. Ganska ofta händer det att de har med sig ett eget recept och vill använda det. Kanhända vill de knåda allting själva, eller så vill de inte alls mjöla ner sig, utan låter andra sköta det arbetet. Däremot kanske kontrollera i efterhand och påpeka fel och brister utan att själva komma med lösningar.

Det är således inte lätt att baka bra bröd, men vi är övertygade om att brödet alltid blir bäst om man bakar det tillsammans och att man pratar med varandra under den processen, och att man smakar på brödet tillsammans.

Dessutom är nybakt bröd bäst, så baka ofta och mycket.

TORBJÖRN HANÖ

TILLITS-SEMINARIUM

► På seminariet 3a. Alla vill ha tillit men hur gör man? Onsdag 23/3 kl 10.45–11.30 berättar vi bagare mer degtaljerat om vår process och svarar på frågor du eventuellt har.

► Jäster på scen är Louise Bringselius, organisationsforskare vid Lunds universitet och tidigare forskningsledare i Tillitsdelegationen, Torbjörn Hanö, rektor Polhemskolan, Mia Reuterborg, enhetschef utbildningsförvaltningen, och Stefan Norrestam, utbildningsdirektör, samtliga i Lund.

► Och ja, stavfelen är medvetna.

Hållbara och tillgängliga lärmiljöer – för alla

Under en dag sker en mängd olika lärsituationer i en skola, olika typer av aktiviteter som kräver sin grad av fokus och stöttande miljöer för att bidra till ett optimerat lärande. En välplanerad och hållbar inredningslösning är utformad efter kartlagda behov där inredningens egenskaper, utformning och placering underlättar, bjuder in till och stöttar undervisning och inläring.

Morgondagens skola kommer i stor utsträckning att vara en aktivitetsbaserad skola, inte helt olik våra kontor, där eleverna har möjlighet att välja arbetsplats med hänsyn till det jobb de ska göra. Inredning i skolan måste alltså möta alla behov: från möbler för klassrum, projektrum och föreläsningssalar till elevzoner för avkoppling och alla de gemensamma ytor som finns i en skola.

Att skapa tillgängliga lärmiljöer

Genom kontakt med forskare, pedagoger, fysioterapeuter och andra experter inom skolans värld samt vår egen erfarenhet vet vi att barn och unga lär sig på olika sätt och har olika förutsättningar att ta in kunskap. Några behöver lugn och ro medan andra måste få möjlighet till rörelse.

I en tillgänglig lärmiljö finns en variation av inredning som stöttar oavsett om man arbetar enskilt eller tillsammans. Eleverna väljer aktivt plats efter den aktuella uppgiften, känner sig delaktiga och kan utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Viktigt att tänka på är att det som gynnar elever med särskilda behov även gynnar alla elever. Den här mångfalden är viktig att ta på allvar. Olikheter blir till en tillgång och skapar synergieffekter som kommer alla elever till godo.

Den fysiska miljön måste vara utformad för att stödja olika individer och skapas för likvärdighet. Genom att öka förståelsen för hur den fysiska miljön kan främja målen kan nya lärmiljöer byggas som stödjer pedagogernas viktiga arbete.

Inspireras och läs om olika miljöer i skolan och hur de kan utformas på ett flexibelt och hållbart sätt för elever och skolpersonal. Vi finns här för att hjälpa er oavsett utgångspunkt – från behovsanalys och inredningslösning till leverans och uppföljning.

Läs mer på kinnarps.se/skola.

Klassrummets inredning och utformning behöver stödja flera olika typer av lärsituationer och tillåta att man sömlöst växlar mellan föreläsning, grupparbete, eget arbete och diskussioner - därför är en flexibel inredning extra viktigt här.

Torget är den stora gemensamma och allmänna ytan där elever och skolpersonal möts vid olika tider under dagen. Med en varierad inredning och zonindelning kan man skapa en ombonad och trygg lärmiljö som bjuder in till olika aktiviteter.

FÖR ALLA UNGA

En digital utbildning i psykisk hälsa

Stärk dina elevers möjligheter att må bra under tonårstiden.

- Helt kostnadsfri.
- Tre teman:
 - skapa positiv hjärnhälsa
 - tonårstiden, känslor och psykisk ohälsa
 - alkohol och drogers påverkan på hjärnan.
- Praktisk lärarhandledning.
- Lämplig för mentorstiden.
- Interaktiva övningar för eleverna.
- Skapad av ungdomar, lärare, experter och hjärnforskare.

Kom igång med utbildningen i din klass!

www.förallaunga.se

ETT INITIATIV INOM

**AVICII
ARENA**

TRYGG HANSA

Trygghet för livet

Skolans utbildning ska enligt skollagen utformas utifrån demokratiska värden och mänskliga rättigheter. Ett ambitiöst uppdrag, men allmänt hållet.

FOTO: ISTOCKPHOTO

Demokratin sätts på prov – även här

Skolans demokratiuppdrag aktualiseras när utanförskap och antidemokratiska aktörer beskrivs som ett allt större problem i samhället. Enligt skolmyndigheterna kan forskningsbaserade undervisningsmetoder och ökad samsyn stärka skolans arbete på området.

TEXT LENA FRÄNDBERG

Sedan efterkrigstiden har skolan ett demokratiskt uppdrag som är nedskrivet både i svensk skollag och läroplaner. Sverige har legat före på området i jämförelse med många andra länder och i studier som mäter barns och elevers demokratiska kompetens ligger svenska skol elever bra till.

Men i dag är demokratin i ett besvärligt läge. Antalet demokratier i världen minskar och enligt regeringen utmanas den svenska demokratin av utanförskap, ett hotat demokratiskt samtal och antidemokratiska aktörer.

– Vi ska inte ta demokratin för given, utan hela tiden se hur den kan utvecklas för att hantera de utmaningar den står inför. Jag tycker inte man ska vara alarmistisk, men det är viktigt att alla samhällsdelar gör sitt för att stärka demokratin när vi ser att det behövs, säger Hugo Wester, undervisningsråd på Skolverket.

Skollagen slår fast att elever ska inhämta både kun-

skaper och värden och att utbildningen ska utformas utifrån demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Demokratiuppdraget är ambitiöst men också allmänt hållet. Det finns inte någon tydlig vägledning i styrdokumentet om hur uppdraget ska utföras i praktiken.

Även om myndigheter som Skolverket hjälper till med uttolkning och vägledning har Skolinspektionen i sina kvalitetsgranskningar visat att uppdraget tolkas på olika sätt av olika skolor, både när det gäller innehåll och arbetssätt.

ENLIGT PONTUS WALLIN på Skolforskningsinstitutet, är demokratiuppdraget allmänt hållet av en anledning. Att specificera uppdraget kan vara kontroversiellt eftersom demokratiuppfattningarna skiljer sig åt i samhället. Samtidigt tror han att det är möjligt att skapa samsyn om mer eller mindre lyckade undervisningsmetoder.

Hugo Wester.

Pontus Wallin.

Enligt en behovsinventering som institutet nyligen gjort finns det tydliga behov av kunskapsstöd kring skolans demokratiuppdrag. Skolforskningsinstitutet ska nu ta fram en forskningssammanställning.

– Det handlar om att arbeta med demokratiuppdraget på vetenskaplig grund. Det finns en mängd studier på området. På det sättet kan lärare få en förståelse för hur undervisningen kan utformas i praktiken och vad det får för konsekvenser för elevers lärande, säger Pontus Wallin.

LÄS MER

► Prata demokrati – en manual för skolledare om demokrati, mänskliga rättigheter, kontroversiella frågor och skolval.mucf.se.

SKOLVERKET LIGGER OCKSÅ i startgroparna för att göra en ny insats. Verket har tillsammans med Forum för levande historia fått i uppdrag av regeringen att ta fram ett verktyg för systematiskt arbete med demokratiuppdraget i skolan. Det ska erbjudas till huvudmän och skolor som identifierat ett behov.

MUCF:S DEMOKRATIPAKET PÅ SKOLLEDARKONGRESSEN

► På Nordiska Skolledarkongressen onsdag 23 mars kl 10.45–11.30 talar Rebecka Hinn, uppdragsledare Skolval, MUCF, och Charlotta Granath, EU-skolambassadör, om MUCF:s demokratipaket för skolor inför skolvalet 2022.

Det ska dessutom finnas möjlighet till processtöd genom att personal från myndigheterna ska kunna stötta verksamheterna i utvecklingsarbetet.

– Konkret kan verktyget innehålla underlag för att kartlägga elevernas upplevelse av till exempel delaktighet, trygghet eller utsatthet för kränkande behandling. Det kan också innehålla redskap som lärare kan använda för att identifiera när och hur deras undervisning stärker elevernas demokratiska kompetens, säger Hugo Wester.

HUGO WESTER BETONAR vikten av att skapa samsyn om demokratiuppdraget på skolan och hos huvudmännen. För att det ska vara möjligt behöver man diskutera värdegrunds- och demokratifrågorna och det kräver i sin tur prioritering och tid.

– Vi ser att vi behöver bidra till en högre grad av samsyn om vad demokratiuppdraget innebär. Det finns brister i likvärdighet mellan skolorna även när det gäller det här arbetet. Det är viktigt att man på skolorna tar ett helhetsgrepp och att man gör det tillsammans.

– Demokratiarbetet gäller alla anställda och ska genomsyra hela utbildningen, säger Hugo Wester. »

Uppdragsutbildning

KARLSTADS UNIVERSITETS UPPDRAGS AB

VI TRÖR PÅ LIVSLÅNGT LÄRANDE!

På Karlstads universitet har vi en stor bredd av kurser. De kan vara kommunförlagda, föreläsningar eller längre utbildningar.

- Akademin för kulturskolor
 - gruppundervisning för piano, stråk- och blåsinstrument
- Att använda sociala medier i undervisningen
- Att undervisa elever med särskild begåvning
- Lärarlyftet
- Nyfiken på förskola och skola
- Utvecklingsprogram för skolutvecklare
 - Att leda processer för skolförbättring
 - Samtalsmodeller för skolframgång
 - Perspektiv på ledarskap i klassrummet

KAU.SE/UPPDRAGSUTBILDNING

Roger™ SoundField i alla klassrum på Isabergskolan i Hestra:

Självklar satsning i Gislaveds kommun

Alla är lika nöjda. Elever, lärare och rektorer är samstämda när de berättar om hur ljudutjämningssystemet Roger™ SoundField har förbättrat arbetsmiljön på Isabergskolan i Hestra. *"Det är mycket lugnare i klassrummet, det finns en större arbetsro och oavsett var eleverna sitter så hör de alltid vad jag säger"*, berättar en av lärarna på skolan.

Startade som ett test

Allting startade med att en hörselpedagog fick möjlighet att köpa in och testa systemet på ett fåtal av kommunens skolor. Lärarna visade sig vara mycket positiva och tyckte att systemet förbättrade både

deras och elevernas arbetsklimat på ett tydligt sätt.

Nu har Gislaveds kommun installerat systemet i nästan alla klassrum på kommunens skolor. För Jan Pettersson, som är teamchef för Barn- och utbildning på Gislaveds kommun, rädde det aldrig någon tvekan. "Det var inget svårt beslut, det kändes så självklart att vi skulle göra den satsningen för att skapa ett bättre arbetsklimat för elever och lärare i vår kommun", säger han.

Positivt för både undervisning och inlärnin

Yvonn Asp som är rektor på Isabergskolan menar att många skolor har miljöer som inte ger utrymme för studiero. Där kan ett ljudutjämningsystem exempelvis kompensera för dålig akustik och skapa ett mer behagligt klimat i klassrummet. Något som kan påverka studieresultaten positivt.

Förbättrad situation för pedagogen

Förutom att klimatet i klassrummet har förbättrats och studieron har ökat så har också pedagogens situation blivit bättre. Det är något som läraren Annie Lind kan bekräfta.

"Jag upplever att min arbetsmiljö har påverkats markant av ljudsystemet. Jag känner mig inte alls lika trött i rösten som jag gjorde tidigare. Nu behöver jag inte höja rösten utan alla hör tydligt vad jag säger".

Rektor Yvonn Asp är mycket nöjd med SoundField-systemen på skolan.

Vill du prova Roger SoundField kostnadsfritt på din skola 30 dagar?
Läs mer på www.phonak.se/dsf

PHONAK
life is on

Debatt och skolval bra "träning" i demokrati

På Angeredsgymnasiet i Göteborg bjuds eleverna in till debattboxningar med partierna i skolans sporthall inför varje riksdagsval. Och skolvalet är, enligt rektor Agneta Wessman Alsin, en viktig demokratisk övning.

TEXT LENA FRÄNDBERG

Agneta Wessman Alsin.

Skolans demokratiuppdrag innebär att elever ska lära sig dels *om* demokrati och mänskliga rättigheter, dels *genom* att demokratiska värderingar genomsyrar skolan. Dessutom ska de utveckla förmågor *för* ett aktivt medborgarskap. Varje skola bestämmer hur uppdraget ska genomföras.

Sedan 2018 har en ny reglering i skollagen också tydliggjort att det är rektor som beslutar om politiska partier ska bjudas in till skolan. Förändringen hade sin upprinnelse i debatten som uppstod kring valet 2014.

– Sverigedemokraternas framväxt och ökade närvaro i skolorna väckte känslor och engagemang. Det hände att det uppstod konflikter som skolorna var tvungna att hantera, säger Lena Nyberg, generaldirektör på Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF.

Samtidigt fanns det oklarheter när det gällde politiska partiers närvaro på skolorna. En utredning tillsattes och en ny reglering infördes i skollagen, bland annat med utgångspunkt i att skolan inte är en allmän plats.

Det tydliggjordes att det är rektor som avgör om skolan ska bjuda in politiska partier, vilka partier som bjuds in och att urvalet ska göras på objektiv grund.

MUCF FÖLJER UNGAS etablering i samhälls- och arbetslivet. Dagens ungdomar är starkt engagerade i samhällsfrågor, menar myndigheten, men det uttrycks på ett annat sätt än tidigare. Ungdomarna är aktiva på sociala medier och gör konsumtionsval baserade på sina värderingar. Det finns tydliga åsiktsbildningar.

– Utmaningen är att unga inte vet hur de kan vara med och påverka. De kommer inte in i de beslutande församlingarna och vet inte hur de ska göra för att nå politiker, säger Lena Nyberg.

Enligt henne har skolan en viktig roll att spela för att ge eleverna dessa verktyg och hon är orolig för att politiska partier inte är närvarande på skolorna i samma utsträckning som tidigare.

– Vi har inte följt upp detta systematiskt men vi ser att partier bjuds in mer sällan i dag. Vi ser också att det skiljer sig åt huruvida man över huvud taget har kontakt med politiska ungdomsförbund. Det är alldeles för ojämnt mellan skolor, säger Lena Nyberg.

På Angeredsgymnasiet i Göteborg bjuds de politiska ungdomsförbunden in både till klassrumsaktiviteter och till en debattboxning i skolans sporthall inför varje riksdagsval. Ungdomsförbunden kommer också till skolan mellan valen på eget initiativ, de ställer upp borbord vid skolans entré och pratar med eleverna.

– Vi har en tradition av öppenhet gentemot samtliga politiska partier och vill framför allt att representanter från ungdomsförbunden kommer och träffar våra ungdomar. Vi är nog med att förbereda både eleverna och besökarna, säger Agneta Wessman Alsin, en av rektorerna på Angeredsgymnasiet.

INFÖR RIKSDAGSVALEN ORDNAR Angeredsgymnasiets elevkår ett skolval, med stöttning från Sveriges Elevkårer och enskilda lärare på skolan.

Skolvalet genomförs veckan innan det allmänna valet hålls och allt ordnas för att efterlikna det "riktiga" valet, med röstbås, röstsedlar och röstlängder i form av skolans elevlistor.

– Vi anser att det är en viktig demokratisk övning. Många av våra elever kommer från länder där föräldrarna kanske aldrig har fått rösta i allmänna val. Att skolvalet sker i anslutning till det riktiga valet skapar bättre förståelsen för hur vår demokrati fungerar och ökar intresset för att gå och rösta, säger Agneta Wessman Alsin.

HUGO WESTER, UNDERVISNINGSRÅD på Skolverket, menar att det ställer krav på verksamheten att bjuda in politiska partier till skolan. Väl genomfört kan det bidra i arbetet med demokratiuppdraget. Men skolan behöver också ta hänsyn till att elever kan uppleva utsatthet och att det kan bli utmanande för lärare att hantera situationer med kontroversiella frågor.

– När skolan bjuder in företrädare för politiska partier behövs ett bra förarbete, underarbete och efterarbete, säger Hugo Wester.

– Har det inte fungerat som man tänkt vid tidigare tillfällen så kan man utveckla arbetet. Det innebär att skolledaren måste prioritera genom att avsätta tid och resurser. Vi behöver vara ödmjuka inför att detta inte alltid är självklart att skolledaren gör det. «

LÄS MER

► Prata politik – ett metodmaterial om demokratiska samtal i skolan. mucf.se

► Svåra frågor i klassrummet – hur antideokratiska uttryck, förintelseförnekelse och "alternativa fakta" kan bemötas. Forum för levande historia

FÖR EN MER LIKVÄRDIG SKOLA

NE ger din skola tillgång till läromedel i samtliga ämnen. Fylla med stödfunktioner så att fler kan lära sig mer. Alltid efter läroplanen (Lgr22).

Läs mer på [NE.se](https://ne.se)

Professionellt omdöme – ofta rektors dilemman

Definitionsmässigt går att göra skillnad mellan komplicerade och komplexa uppgifter (1). Ett *komplikat* system påverkas av många faktorer och kräver avancerad kunskap, men kännetecknas också av att det går att överblicka och styra, eftersom det går att förstå relationen mellan de olika ingående delarna. Komplicerade system kan exemplifieras med tillverkning av avancerade tekniska produkter.

Ett *komplex* projekt kan illustreras med uppgiften att uppfostra ett barn, där en rad faktorer med nödvändighet kommer att vara oförutsägbara och omöjliga att detaljstyra. De flesta moderna organisationer kan på grund av omfattningen av mål och uppdrag och motstridiga yttre och inre intressen, betraktas som komplexa system. Det gäller i hög grad även skolan som organisation. I och med införandet av 2011 års läroplan finns cirka 950 mål i skolans styrdokument (2).

Problem kan beskrivas som *kind* respektive *wicked* (3). Kind problems låter sig definieras på ett tydligt sätt och tillhör en kategori av liknande problem som kan lösas på liknande sätt. En lösning är rätt eller fel, den kan provas och förkastas och det går att identifiera när ett problem är löst (exempelvis matematiska problem och schackproblem).

Wicked är i stället problem som är unika och svåra att definiera. De beror på och påverkas av olika typer av förutsättningar och orsakssammanhang (sociala, ekonomiska, politiska, psykologiska eller kulturella). Dessa förutsättningar och samband är inbördes beroende av varandra på ett svåröverskådligt sätt.

Exempel på komplexa och långsiktiga problem av den här typen är gängkrimi-

FÖRFATTAREN

Författaren **Ulrika Nygren** är psykolog, med en fot i organisationsfältet och en fot i skolans värld. I skolvärlden arbetar hon med handledning av rektorer och andra professioner, och med uppdrag både på övergripande nivå och lokalt på skolor. Det skriftliga arbetet är det sista steget i specialistutbildningen inom arbets- och organisationspsykologi och är genomfört inom ramen för Psykologförbundets specialistordning, som reglerar specialistområden och kompetensnivåer inom psykologprofessionen.

FOTO: PRIVAT

nalitet, korruption och pandemiska virusmittor. Men dit kan också räknas sjunkande skolresultat och ökande problem med studiero.

OFTA ÄR PROBLEMEN symtom på andra problem. Olika aktörer ser frågorna från skilda perspektiv, är inte överens om vad det egentliga problemet är och därför inte heller om angreppssätt. Det rör sig ofta om problem som inte låter sig lösas en gång för alla.

Lösningsförsök kan leda till att problemet förvärras. Frågornas komplexitet och förgreningar gör det svårt att dela upp problemet i avgränsade uppgifter som kan fördelas till förvaltningar eller myndigheter inom ramen för deras uppdrag och ansvarsområde.

De kräver strategier med många olika typer av åtgärder, vilket förutsätter samverkan mellan många olika aktörer utifrån en helhetssyn.

Tyst kunskap kännetecknas dels av att den i någon mån är korrekt, effektiv och framgångsrik och dels av att den inte är mekanisk, vanemässig eller oreflekterad (4). Den är också kritiskt prövande, i den meningen att utföraren är beredd att upptäcka och korrigera misstag – utföraren lär sig av erfarenheten.

Den kan liknas vid en bergsbestigare, som vet vad han gör, som klättrar och samtidigt utvecklar sitt klättrande. Tyst kunskap handlar också om att använda erfarenhet och kunskap från det vardagliga arbetet för att möta utmaningar i arbetslivet, att lära sig genom att pröva sig fram och upptäcka vad man gör medan man gör det, i situationer som är osäkra, instabila, unika och konfliktfyllda (5). I sådana situationer räcker inte regler och planer som konstrueras på förhand, agerandet sker i dialog med situationen.

MIN STUDIE BESKRIVER hur rektorer förhåller sig till professionella dilemman, som kräver reflektion och eftertanke, och där riktlinjer och lagstiftning inte är tillräckligt för att avgöra hur rektor ska förhålla sig.

En handfull erfarna rektorer från tre kommuner intervjuades. Genom tematisk analys framkom kategorier av dels handlings sätt, dels erfarenhetsgrundade förmågor och insikter och ett tema kring upplevelser av organisatoriska förutsättningar.

Resultaten visar att rektorer inte regelmässigt kan luta sig mot tidigare metoder eller lösningar vid mötet med dilemman och att vilket handlings sätt som väljs är inte givet utifrån typen av dilemma.

Även när det abstraherade problemet är detsamma (exempelvis dilemman när rätten till utbildning för elever med ut-

Rektorer kan inte regelmässigt luta sig mot tidigare metoder eller lösningar vid mötet med dilemman. Och att vilket handlingsätt som väljs är inte givet utifrån typen av dilemma, skriver Ulrika Nygren.

FOTO: COLOURBOX

manande beteenden krockar med deras klasskamraternas rätt till studiero och lärares rätt till en rimlig arbetsmiljö) kan olika faktorer (inneboende resurser och svårigheter hos eleven i fråga, lärares kunskaper och motivation, tålamod och tillit till läraren från övriga elever och deras vårdnadshavare, etc), göra att lösningen i ett fall inte fungerar i ett annat fall.

PROCESSEN ATT VÄLJA handlingsätt eller en kombination av handlingsätt i relation till det aktuella dilemman, kan ses som en del av det professionella omdömet.

Handlingsätten syftar antingen till att hantera uppkomna problem – reaktiva handlingsätt eller att förebygga problem – proaktiva handlingsätt.

Reaktiva och proaktiva handlingsätt växlarverkar, så att erfarenheter av situationer som hanteras i stunden ger möjlighet att utveckla proaktiva handlingsätt framåt.

Vissa av de reaktiva handlingsätten kan ses som lösningssätt som passar för kind problems. De proaktiva handlingsätten har i högre utsträckning karaktären av ständigt pågående insatser, som överlappar varandra, kräver ett brett engagemang och ofta samverkan. Det finns inget slutmål, utan det handlar mer om en pågående process, det är en intervention snarare än en lösning, i linje med vad som behövs för att ta sig an wicked problems.

FENOMENET ATT ÄGNA alltför mycket kraft åt att göra verksamheten felfri i relation till eventuella granskningar, snarare än att sträva mot det övergripande målet, som en dysfunktionell sidoeffekt av detaljstyrning och för mycket fokus på rapporteringssystem, har benämnts som *rädda organisationer* (6).

Att ha fokus på det som fungerar och att värna kärnuppgifterna utgör motmedel för rektorer mot detta.

De gör det genom att inte låta sig styras för mycket av kortsiktig mål- och resultatstyrning, utan låta processer ta sin tid i ett långsiktigt arbete mot övergripande mål och att bryta ned och tolka direktiv på ett genomtänkt sätt, så att de blir relevanta och hjälper organisationen i arbetet med kärnuppgifterna som rör undervisning och elever.

Att ha mod att använda sitt handlingsutrymme, att ha en öppenhet för det kontextunika som komplement till att rutinisera och systematisera sitt handlande och att ha förmåga att läsa sin organisation och planera insatser utifrån organisationens mognad, utgör stommen i det professionella omdömet för en rektor.

ERFARENHETER SOM GJORDES i direkt relation till dilemman sågs ligga till grund för proaktiva handlingsätt och för utvecklingen av användbara förmågor och insikter. Att utveckla och förfina sitt profes-

Processen att välja handlingssätt eller en kombination av handlingssätt i relation till det aktuella dilemma, kan ses som en del av det professionella omdömet.

sionella omdöme och att kunna använda sina erfarenheter för att forma sin roll, för att hitta proaktiva strategier och för att åstadkomma skolutveckling är ett meningsfullt men också mödosamt projekt. Knapphändigt material framkom kring organisatoriskt stöd, vilket tolkas som ett utvecklingsområde för organisationerna.

En åtgärd som föreslogs var att organisera för forum för professionsstärkande reflektion, individuellt och kollegialt.

Ett sådant stöd skulle kunna verka stimulerande och öka bärkraften för erfarna skolledare samt underlätta och påskynda processen för nytillträdda rektorer att hitta en rimligt stabil och hanterbar arbetssituation. «

REFERENSER

- (1) Cregård, A, Berntson, E & Tengblad, S (2018). *En introduktion till ledarskap och organisatorisk komplexitet*. Cregård, A, Berntson, E & Tengblad, S (red). *Att leda i en komplex organisation: utmaningar och nya perspektiv för chefer i offentlig verksamhet* (s 9–21). (Första utgåvan). Stockholm: Natur & Kultur.
- (2) Lindgren, L (2014). *Nya utvärderingsmonstret: om kvalitetsmätning i den offentliga sektorn*. (Andra upplagan) Lund: Studentlitteratur.
- (3) Rittel, H W J & Webber, M M (1973). *Dilemmas in a general theory of planning*. *Policy Sciences*, 4, 155–169.

- (4) Bohlin, H (2009). *Tyst kunskap: ett mångtydigt begrepp*. Bornemark, J & Svenaues, F (red). *Vad är praktisk kunskap?* Huddinge: Södertörns högskola.

- (5) Schön, D A (1983). *The reflective practitioner: how professionals think in action*. New York: Basic Books.

- (6) Åkesson, J, Cäker, M & Siverbo, S (2018). *Överdos av styrning*. Cregård, A, Berntson, E & Tengblad, S (red). *Att leda i en komplex organisation: utmaningar och nya perspektiv för chefer i offentlig verksamhet* (s 22–40). (Första utgåvan). Stockholm: Natur & Kultur.

*Spara
tid & energi*

GENOM STRATEGISK
SKOLADMINISTRATION

Vi på Gotit vet hur det är att vara skolledare i dag

Vi vet att det pedagogiska ledarskapet ofta hindras av administration, rapportering och vardagens alla stora och små problem som snabbt måste lösas. Men vi vet också hur du kan få mer tid och energi till det du verkligen vill fokusera på.

Genom att använda datan i skolans it-system på ett strategiskt och proaktivt sätt finns massor att vinna.

Mer tid, mer energi och en snabbare utveckling av skolan.

Kom och träffa oss på Nordiska Skolledarkongressen den 22–23 mars i Göteborg eller på SETT-dagarna i Stockholm den 26–28 april, så berättar vi mer!

got it

Strömma film direkt till klassrummet!

Låt kunskap möta fantasi!

- Arbetsmaterial
- Läroplanskopplingar
- Tips och inspiration
- Elevkonto
- Fri provmånad för alla pedagoger!

Läs mer och teckna provmånad
direkt på www.filmochskola.se

**Utbildningsfilm och
spelfilm för din skola!**

FILM OCH SKOLA
en del av Swedish Film

Utveckla dina kunskaper

Sök en av höstens kompetensutvecklande utbildningar inom skola och förskola, läs mer på Lnu.se/skolpersonal

Missa inte våra kurser inom Lärarlyftet på Lnu.se/lararlyftet

Nyhet höstterminen 2022

- Professionsprogram i pedagogik för undervisning, lärande och pedagogiskt ledarskap, 60 hp

Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

REKTOR – SKOLLEDARE FÖRVALTNINGSCHEF

FÖRMEDLA – REKRYTERA – HYRA
UTREDA – FINANSIERA

Kompetenta skolledare/chefer i hela Sverige! Erfarenhet från mer än 1000 skolor! 25 års kontinuerlig verksamhet!

Tel: 08-545 160 20

info@kunskapsbolaget.se

www.kunskapsbolaget.se

<http://www.linkedin.com/company/kunskapsbolaget-ab/>

**Kunskaps
bolaget**

... utvecklar ledare och organisationer

Organisera för lärande

Ar det inte dags att lägga upp fortbildningen för lärare utifrån vad vi vet om hur lärande och utveckling går till? Den vanligaste fortbildningsformen i dag är att det strös ut några kompetensutvecklingsdagar under året, där någon form av input ska ske. Ibland vill man bara ha lite stimulans, och det är inget fel i det. Men det är ju inte fortbildning som leder till utveckling.

Min erfarenhet är att många lärare vill hinna ikapp sig själva och sitt arbete med jämna mellanrum under läsåret, och gärna ser att andrummen i form av fortbildningsdagar ägnas åt annat än att stoppa in mer information.

Anders Rydell skriver att kompetensutvecklingsdagar med enbart input kan betraktas som ett kollegialt samkväm. Hele Timmerley citerar en lärare som säger att det vore önskvärt att dö under en fortbildningsdag, för då blir övergången mellan livet och döden inte så dramatisk.

Skolforskningsinstitutet har nyss kommit med en rapport där man lyfter att personliga relationer och interaktioner lärare emellan har stor betydelse för att möjliggöra förändring och utveckling av undervisningen. Likaså är det viktigt att lärare får vara med och bestämma innehållet. Tillit och respekt lärare emellan, men också från och gentemot skolledarna, är av stor betydelse.

DEN BÄSTA DEFINITIONEN av lärande är att det medför en varaktig förändring av vårt sätt att göra, förstå eller tänka. Det sker inte genom att vi pådyvlar andra saker. Matematiklyftet är ett sådant exempel, effekterna ebbade ganska snart ut på de flesta håll, det ledde inte till någon gemensam utvecklingskultur på enskilda skolor. Varaktiga förändringar uteblev, alltså.

De flesta framgångsrika skolländer har strukturerade och kontinuerligt återkommande lärtillfällen, där lärare och skolledare lär av varandra. Lärande och utveckling måste vara en integrerad del av det vardagliga arbetet och ske löpande, det vill säga i stort sett varje vecka. Många lärare arbetar redan så, men vi skolledare har som uppgift att se till att organisera så att vi underlättar möjligheterna till reflektion och lärande för alla. För att få en lärande organisation måste vi organisera för lärande.

I lärarnas avtal ingår 104 timmar fortbildning, och den borde fördelas över alla årets veckor. Lärare och andra professionskategorier i skolan behöver reflektion och lärande varje vecka. I vardagen måste vi annars hasta iväg till nästa lektion, nästa möte ... och reflektera får vi göra någon annan gång.

När då? undrar jag.

Torbjörn Hanö

REKTOR

**Utbildning
& inspiration för
skolbiblioteks-
personal**

Maxa kompetensen

Dags att höja nivån? Fler och fler upptäcker flexibiliteten i våra digitala utbildningar och uppskattar den fördjupning som uppföljningssamtalen innebär.

Våra utbildare, Lotta Davidson-Bask och Klara Önnarfält, är skolbibliotekarier med lång erfarenhet. Deras kompetens ger er en god grund för ert fortsatta arbete med läsning och medie- och informationskunnighet.

AKTUELLA UTBILDNINGAR:

- Det praktiska arbetet i skolbiblioteket
- Det läsfrämjande arbetet i skolbiblioteket
- Skolbibliotekets arbete med medie- och informationskunnighet (MIK)

Gå en utbildning redan idag på btj.se/utbilda

Handbok i praktikinrä forskning

Skola på vetenskaplig grund i praktiken

Red Ulrika Bergmark,
Kristina Hansson

STUDENTLITTERATUR

Den här antologin vill besvara frågan om vad utbildning på vetenskaplig grund innebär i praktiken inom förskola och skola. Det unika med boken, menar redaktörerna, är att det belyses utifrån flera olika nivåer. Vi rör oss bland de centrala begreppen i skollagen, uppehåller oss vid rektors ledarpraktik, lärares undervisning och det stöd man kan få centralt från huvudmannen. Man går bland annat in på hur magister- och forskarutbildning kan bidra till skolutveckling, och även lärares egen aktionsforskning.

HÄR ÄR ETT litet axplock av nedslag i vad de olika kapitlen handlar om.

Första kapitlet ägnas åt just begreppet vetenskaplig grund,

och inbegriper resonemang kring exempelvis beprövad erfarenhet. Viktigt här, skriver man, är att professionen själv får möjlighet att tillsammans bearbeta begreppen och komma fram till sin förståelse av dem.

Slutsatserna bygger på en studie kring lärares och rektors förståelse av skollagens krav på vetenskaplighet. Studien visar bland annat på vikten av möjligheten till interaktion för rektor/skolledaren med sina medarbetare, men även skolläda emellan.

SVERIGE FÖLJER EN internationell trend kring att det behövs mer tillämpad forskning, och att den utgår från barnen, eleverna och lärarna. Därför är det viktigt att lärare ges möjligheter att bedriva praktikinrä forskning, eller

åtminstone praktikinrä studier i samarbete med forskare.

Inom skolan har vi stor frihet att tolka och omsätta målen i exempelvis läroplanen. De är med avsikt oprecist formulerade. Men staten går ju in och inspekterar, något som träffande kallas misstroendestyrning.

Något som förvånade mig är att man refererar till en undersökning som visar att en del – många, skriver man – rektorer vill försöka stå emot vetenskaplig grund och akademisering, att det skulle vara en invaderande kultur.

Lärare som börjat forska lyfter vikten av att ha en förebild och någon som visar förtroende för dem. Det är nog inte helt enkelt att kliva in i den akademiska världen om man kommer "utifrån". Det är också svårt,

vittnar vissa om, att prata om den egna forskningen; det är lättare att prata om andras.

ETT KAPITEL HANDLAR om lärares aktionsforskning, och tar upp fem olika aktionsforskningsprojekt. Här har lärare valt egna utvecklingsområden de vill studera närmare och utveckla. Reflektion och loggbok är ord som förekommer ofta i det kapitlet. Utan reflektion och koppling till vetenskapliga begrepp blir det svårt att analysera det man gör och komma fram till slutsatser.

Men man landar ju till slut i det hela tiden pågående arbetet med att skapa forskningsbaserad undervisning. Det arbetet tar egentligen aldrig slut. Man lutar sig sällan tillbaka och säger att "nu kan det inte bli bättre".

För rektors del handlar det om att stötta och att grunda arbetet i sådant man ändå arbetar med och som är relevant. Att koppla det till den systematiska kvalitetsutvecklingen och att nyttja befintliga strukturer. För det krävs det att man avsätter tid.

Om du är intresserad av praktikinrä forskning är det här en läsvärd bok.

TORBJÖRN HANÖ

 Något som förvånade mig är att man refererar till en undersökning som visar att en del – många, skriver man – rektorer vill försöka stå emot vetenskaplig grund och akademisering.

Vi är på plats och räddar liv i Ukraina

När du swisha behandlas dina uppgifter av Röda Korset. Läs hur på rodakorset.se/personligintegritet

Swisha ditt stöd till 900 80 79

Svenska Röda Korset

Sug på det här, Skolinspektionen!

Check, check, check

Mats Alvesson, Maria Strannegård

STUDENTLITTERATUR

Om du som skoledare har blivit, just nu utsatts för eller tror att du kommer att utsättas för en inspektion kan jag rekommendera läsning av den här boken. Detsamma gäller om du gillar välskriven text, kryddad med one-liners.

Och riksdagsmän och utbildningsdepartementet: Läs den! Ni som arbetar på Skolinspektionen, likaså.

Detta är nämligen ett debattinlägg på 190 sidor om hur vi skulle kunna få en mer ändamålsenlig inspektion och stöttning av svensk skola. Det konstateras nämligen från flera håll, från Statskontoret bland annat, men även från forskare, att Skolinspektionen nog inte stöttar utvecklingen av svensk skola, och kanske till och med gör svensk skola sämre. Sug på den!

BOKEN BYGGER TILL stor del på intervjuer av anställda på Skolinspektionen, både nuvarande och före detta. Författarna är också nogga med att visa upp att det finns olika uppfattningar kring Skolinspektionen, man är inte bara negativ.

Slutsatsen landar dock i kritik, något annat är inte möjligt med det underlag man har.

Ett fenomen som Mats Alvesson skrivit om tidigare är funktionell dumhet. Det innebär att det instrumentella tar överhanden, och att man inte med sysslar kritiskt och reflekterat tänkande.

Man följer lagens bokstav, inte dess mening. Regelverk ska följas till varje pris, även om utfallet blir dåligt. Gör som du blir tillsagd, helt enkelt, tänk inte själv. Vilket verkar vara den kultur som råder inom den starkt toppstyrda myndigheten Skolinspektionen.

EN UNDERLIGGANDE KONFLIKT är den mellan jurister och pedagoger. (En gång träffade jag och ett antal andra skoledare Storbritanniens skolinspektion, Ofsted. När deras representant fick höra att hälften av de anställda i vår inspektion var jurister lyfte han likt Sean Connery på ena ögonbrynet och sa "why?")

Pedagoger, ofta tidigare skoledare, tycker att det kan bli intressanta samtal om verksamheten i en intervju. Det betraktar juristerna som ett "övertramp, ett solkande av den högt hållna objektiviteten med subjektiv smuts". Man ska, enligt författarna – därav bokens titel – checka av en lista där man letar felaktigheter, likt bilbesiktningen.

Ett annat kritikområde är Skolinspektionens bristande empiri, ett tredje att om likvärdighet mellan skolor är målet, inte bra skolor, då har vi lyckats om alla skolor är lika dåliga.

I SLUTET AV boken lägger författarna ett förslag till förändrad inspektion, som skulle innebära drastiskt mindre dokumentationskrav inför inspektionerna och samtidigt en kvalitetsutvecklande insats. Men det finns inte, enligt författarna, en tanke på att förbättra lärandet i svensk skola hos de styrande inom Skolinspektionen.

En reflektion jag har är, att eftersom kulturen inom Skolinspektionen är så tydligt felle-tande och toppstyrd, ställer man bara frågor i sina inspektioner kring hur dokumentationen ser ut, inte om det är bra eller dålig verksamhet man inspekterar. Det är man inte intresserad av.

Och de inspektörer som är skolintresserade (och jag har mött många sådana som också haft kloka tankar kring hur vi kan utveckla vår verksamhet) slutar förr eller senare. De som ersätter dem fångas in i kontrollfällan, där man ju måste

befinna sig för att trivas i myndigheten.

Alla vet att man som lärare måste individanpassa undervisningen. Vi skoledare vet att vi måste tänka på våra anställda som individer.

Skolinspektionen tänker tvärtom, vi ska alla likriktas. Därför frontalkrockar vi ofta, vi – verkligheten – och de – maskineriet.

MEN DE GÖR många inspektioner, vilket verkar vara målet. Inte att det blir bättre för Sveriges elever. Ungefär som Postnord som tycker att det går bra att dela ut posten varannan dag. Vad vi kunder tycker är inte relevant.

Jag hade kunnat fortsätta skriva om boken tills fåren ska in, men ger ett sista tips:

Nästa gång du utsätts för en inspektion lägger du den här boken på bordet, med ett antal post-it-lappar instuckna. Sedan har du ett protokoll framför dig där du med jämna mellanrum hummar, ler lite i mjugg och bockar av någonting på din lista. Någon måste ju inspektera inspektionen. Om du vill ha en checklista att använda kan jag knäpa ihop en.

Lycka till!

TORBJÖRN HANÖ

Man följer lagens bokstav, inte dess mening. Regelverk ska följas till varje pris, även om utfallet blir dåligt. Gör som du blir tillsagd, helt enkelt, tänk inte själv.

MISSA INGET

Har vi rätt e-postadress till dig?

För att du inte ska missa snabba nyheter och medlemsinformation behöver vi ha din rätta e-postadress.

Logga in på www.skolledarna.se och se om dina uppgifter stämmer.

SVERIGES
SKOLLEDARFÖRBUND

Därför halkar många pojkar efter

Hur gör vi med pojkarna?

Lena Boström, Ingela Åhslund

STUDENTLITTERATUR

► Det enkla svaret på titelns fråga om hur vi ska göra med pojkarna, är att se över undervisningen.

Många pojkar missgynnas av enskilt arbete, stillasittande och att behöva vänta.

Variation som inbegriper byggande, mer praktiskt görande och lagarbete ger pojkar större möjligheter att lära sig det skolan vill att de ska lära sig. Det skrivs redan i förordet.

Men läs vidare. Boken har mycket att ge. Bland annat en gedigen bakgrund till varför

pojkar halkar efter och när de gör det.

DET FINNS MÅNGA tänkbara orsaker till att pojkar klarar sig sämre i skolan. Det finns däremot inga enkla svar på varför. Några förklaringar som kan vara möjliga, säkert också i kombination med varandra, är att lärare har olika förväntningar på pojkar och flickor.

Det känner så klart pojkarna av, och agerar troligen, i alla fall en del av dem, i enlighet med förväntningarna.

Den pedagogiska trenden att arbeta mer självständigt har troligen också missgynnat pojkarna. Tydlighet och struktur gynnar pojkar, särskilt för de som är lågpresterande.

Flickor får, enligt Skolverkets statistik, oftare "snällbetyg". Lärare tar troligen hänsyn till

elevens beteende vid betygssättning. Pojkar är också mer tävlingsinriktade, och kan man inte vinna struntar man i att delta, man anstränger sig alltså inte.

Vi har i vårt samhälle en hierarkisk könsmaktsordning som innebär att det män gör är mer värdefullt än det kvinnor gör. Det leder till att pojkar (och män) oftare skyller sina misslyckanden på andra, medan alla framgångar, så klart, beror på dem själva.

SEDAN HAR VI läsning, lässtrategier och annat där flickorna är "bättre". Det blir dock problematiskt om vi fastnar i förklaringarna, för det viktigaste är att det går att göra något åt att pojkar lyckas sämre än vad de skulle kunna göra. Och det utan att det drabbar flickorna.

Det vi kan förändra är ju inte pojkars mognad, eventuella

funktionsvariationer med mera. Vad vi däremot kan förändra är hur vi arbetar med och runt pojkarna, i klassrummet men också utanför.

Stödjande strukturer på lektionerna, som också behöver vara förutsägbara och tydliga, hjälper pojkarna, men även alla andra elever.

Varierade arbetsformer, i en tydlig struktur, är också framgångsrikt. Alternativa förklaringar till begrepp och hur man kan redovisa kunskap, eller ta in kunskap, är fördelaktigt.

Pojkar behöver "knäcka skolkoden", det vill säga få grundläggande skolfärdigheter. Då blir de också mer motiverade.

Men skolfärdigheterna måste då utgå från vad som är bra för pojkarna, men också för flickorna.

TORBJÖRN HANÖ

VI FÖRMEDLAR & HYR UT*

Spara pengar genom att anlita oss!

Många av våra skolledare är mellan 65 och 70 år vilket förutom erfarenhet och legitimitet innebär lägre arbetsgivaravgifter (en tredjedel) och noll kronor i tjänstepension. Vi har mängder av referensuppdrag från kommuner och friskolor över hela Sverige.

**efter Skolinspektionens krav, erfarna rektorer/skolledare. Vi har landets största nätverk med Sveriges viktigaste chefer.*

VILL DU VETA MER KONTAKTA:

Jonas Berkling, 0709-20 23 33, www.rektorspoolen.se

RektorsPoolen
SVERIGES VIKTIGASTE CHEFER

Mitt emellan Antingen och Eller

Konsten att undervisa

Filippa Mannerheim

GOTHIA KOMPETENS

Är det inte märkligt säg, att det i det som kallas Landet Lagom och Mellanmjölkens land bara finns två ord som kännetecknar skoldebatten? Orden är *antingen* och *eller*.

Antingen är man för det som av en del kallas katederundervisning, och det som av "de andra" kallas flumpedagogik. Det ena lägret ritar nidsbilder av det andra gänget, och då finns det så klart inte en chans att de båda närmar sig varandra, tvärtom blir debatten allt mer hetsig.

FILIPPA MANNERHEIM SKRIVER välformulerat om lärarstyrd undervisning. Vem ska annars styra, kan man ju undra, men det är inte en känga åt Mannerheim. Om läraren inte är ledaren i klassrummet är det någon annan som är det.

Jag vill också påpeka att jag aldrig gillat grupparbeten, de blir ofta ostrukturerade och leder sällan till lärande. Jag minns i början av min lärarutbildning att vi i grupp skulle prata om vad god undervisning var. Det hade ju varit bättre om vi fått input från forskning och/eller erfarna lärare kring det, inte att vi som i

stort sett bara varit elever i skolan skulle sitta och komma fram till svaret på något så komplext som vad god undervisning är.

Däremot är det utmärkt som metod när man ska utvecklas i en roll man har kunskap inom, och där man reflekterar och utmanar varandra i en grupp med andra kompetenta.

Det är alltså lätt att hålla med om att läraren måste styra undervisningen, så att eleverna har en chans att lära sig det de ska. Jag tror inte att någon kan argumentera mot det. Men polariseringen gör att de båda lägren inte lyssnar på varandra.

BOKEN ÄR BÅDE en debattbok och en lärarhandledning. Jag hade önskat att den var mindre debattbok och mer handledning. Jag ska förklara varför.

Jag är övertygad om att fakta är bra argument. Det uppfattar jag att Filippa Mannerheim också tycker. Därför är det synd att blanda forskares ståndpunkter med bloggares tyckanden, som om de vore likvärdiga. Det hade också varit intressant att ha med fler forskare kring undervisning, som Dylan Wiliam, för att nämna en. Inget ont alls om David Didau, tvärtom, men han är inte forskare.

Ett exempel på att det blir en strikt partsinlaga är kritiken mot matematikundervisningen där eleverna tillsammans får resonera kring ett problem. I de delar av världen där man använder det som metod lyckas man

allra bäst i matematikdelen i Pisatesten.

NÅ, MED DET sagt ... Jag tycker att boken är väldigt läsvärd, och kommer att köpa in ett antal exemplar till skolan. Inte minst finns det mycket att hämta kring att hålla isär inläring och bedömning, och provens roll i inläringen. Med nuvarande kursplaner blir nästan allting en bedömning och tar fokus från det som är skolans viktigaste uppdrag, nämligen att lära eleverna kunskaper.

Likaså är det inte möjligt att utan faktakunskaper resonera kring ett ämne.

Jag kan inte resonera kring exempelvis Kinas ekonomi utan att känna till något om det landet eller om ekonomi som ämne. Jag måste ha fakta först. Hur ska jag annars kunna förhålla mig

till all den information som jag annars googlar mig fram till? Hur ska jag kunna tänka kritisk utan fakta? Det är en parallell till grupparbetet på lärarutbildningen som jag nämnde ovan.

FILIPPA MANNERHEIM TAR också ställning för att skolan riskerar att lämna en del elever i sticket, framför allt de som inte har akademiskt utbildade föräldrar. Kapitlet om skrivande är också givande, det är det bästa sättet att reflektera.

Trots min inledning håller jag med om det mesta, och det är bra när en bok ger upphov till saker att diskutera.

Jag ser fram emot samtal med mina lärare kring den här boken, och att kanske hitta en ståndpunkt någonstans mitt emellan Antingen och Eller.

TORBJÖRN HANÖ

Jag tycker att boken är läsvärd, och kommer att köpa in ett antal exemplar till skolan. Inte minst finns det mycket att hämta kring att hålla isär inläring och bedömning, och provens roll i inläringen.

Från hemmasittare till återvändare
– vägar till skolorna

Sirkka Persson
pris 315 kr

Lärar förlaget

Rätt verktyg gör jobbet bättre

Upptäck OSA-verktygen

Hos oss finns stöd för en god arbetsmiljö och en attraktiv arbetsplats för kommuner, regioner och kommunala företag. Kostnadsfritt såklart!

“suntarbetsliv

Suntarbetsliv drivs gemensamt av de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna SKR och Sobona.

Kommunal.

AkademikerAlliansen

ledarna
SVERIGES CHEFARBETSGIVARE

Välkommen till oss på kongressen!

Antligen Nordiska Skolledarkongressen! Det är det ultimata vårtecknet. Jag kan inte nog beskriva hur mycket jag ser fram emot att möta er alla i Göteborg den 22 och 23 mars.

Som vanligt finns Sveriges Skolledarförbund mitt i centrum, om vi får säga det själva.

Vår monter är på samma plats som tidigare, mitt kansli och Sveriges Skolledarförbunds förbundsstyrelse finns alla med för att återigen för att få möta er.

Nordiska Skolledarkongressen svarar för ett härligt utbud av föreläsningar och seminarier och inte minst fest och dans.

Det är sedan länge fullbokat när det gäller deltagarantalet. 1 500 skolledare möts – vilken kraft för svensk skola! Och just i dag skulle

vi önska att vi kunde bereda plats för många fler för det är ett möte vi alla behöver, inte minst i dessa oroliga tider.

FÖR NÅGRA ÅR sedan firade Sveriges Skolledarförbund sitt 50 årsjubileum på Nordiska Skolledarkongressen. I år firar själva kongressen 25 år.

Grattis, Nordiska Skolledarkongressen och oss själva till Nordens största möte för skolledare!

Det började med en önskan från de nordiska skolledarna att mötas för erfarenhetsutbyte, diskussioner och kompetensutveckling. Så bra att vår Göteborgsavdelning nappade och kontaktade Svenska Mässan som hängde på. Tack, alla ni som var med och drog igång kongressen 1997.

Bok&Bibliotek blev vår andra

samarbetspartner och sedan ett par år återigen Svenska Mässan. Jag får inte glömma Studentlitteratur som jobbat vid vår sida på mässan under alla år, och inte minst i vår programgrupp. Studentlitteratur hittar ni för övrigt bakom vår ”monterrygg”, ja, eller framför den, beroende på varifrån du kommer in i utställningen. Du kan inte missa oss.

VARMT VÄLKOMMEN TILL vår monter! Och ta gärna med dig en kollega som ännu inte har tagit det visa beslutet att bli medlem. Vi fixar hans eller hennes ett medlemskap på nolltid.

**MARIA ANDRÉN
BERGSTRÖM**

Förbundsdirektör

TRE SNABBA

- ▶ Medlemsomröstning – tack alla ni som deltog i omröstningen om en ny organisering.
- ▶ Extra kongress – i slutet av mars tar vi nästa steg när vår extra kongress öppnas för att ta de slutliga besluten om just det.
- ▶ Lönesamtal på gång – du vet väl att vi har Sveriges bästa lönestatistik. *Du och din lön 2022* tillsammans med Saco-Lönesök ger dig de bästa förberedelserna!

Universitets- och
högskolerådet

Samarbeta digitalt med skolor över hela Europa

Skolutveckling i ett meningsfullt och motiverande sammanhang!
Anslut din skola till Europas största skolgemenskap idag – helt kostnadsfritt.

Läs mer på www.utbyten.se/etwinning

Medfinansieras av
Europeiska unionen

DET GLADA 20-TALET TILLBAKA

Swedish grace – numera mest känt kanske som ett porslin, men det är nu också namnet på en utställning av 1920-talets konst på Nationalmuseum. Tradition och nationalistiska tongångar ställdes mot ny teknik och modernism på det glada 20-talet, som också pustade ut efter krig och

pandemi. Det nya decenniet betydde också mycket för kvinnorna som äntligen fått rösträtt. På Nationalmuseum utställning visas verk av bland andra Vera Nilsson, Siri Meyer, Anna Petreus och kollegerna Gösta Adrian-Nilsson (GAN) och Otto G Carlsund. Den pågår till den 28 augusti.

UKRAINA LEVER – PRECIS SOM UKRAINSKAN

– Det är ju väldigt vackert i Kiev i maj, säger Thomas Rosén på Göteborgs universitet som undervisar i ryska och ukrainska i ett pressmeddelande från i början februari. Tanken var att han skulle möta några ukrainska språkforskare för att fortsätta arbetet med en svensk-ukrainsk/ukrainsk-svensk ordbok. Vilket utmärkt initiativ! Ukrainkan har fått kämpa i skuggan av ryskan, men ska nu få en ordbok i egen rätt! En bra nyhet i dessa dystra tider.

KONSTDEPARTEMENTET SKA SAMLA PROFESSIONELLA KONSTNÄRER

Med Konstdepartementet hoppas grundarna Konstnärscentrum, Centrum för fotografi, Illustratörscentrum och Konsthantverkscentrum att möten med professionella

konstnärer ska kunna bli fler för skolans elever. De är en digital plattform som samlar vilka projekt som är bokningsbara inom form och bildkonst, till exempel workshops

på ibland aktuella teman. Just nu är konstnärer i Stockholm, Uppsala och Skåne knutna till Konstdepartementet. Om två år ska det täcka hela Sverige.

Olympiad (Spjutkastaren) av Gösta Adrian-Nilsson, 1924.

NY NORSK BEKANTSKAP

Munch, Vigeland och paret Krogh – men nu får ni också en ny norsk konstnärskbekantskap i Nikolai Astrup, vars målningar visas på Waldemarsudde i Stockholm till den 29 maj. Det är första gången som en stor utställning av hans verk visas i Sverige. Astrup var samtidig med Munch. Astruputställningen kompletteras med målningar med norska perspektiv av prins Eugen och med verk av andra norska målare.

Rabarber av Nikolai Astrup.

Extra förmånlig ränta för dig

En större utgift kan vara både väntad och oväntad. Oavsett vilket kan du som medlem i Sveriges Skolledarförbund låna upp till 350 000 kronor till en rörlig ränta på 4,90* procent.

Läs mer och ansök på seb.se/medlemslan

* Aktuell medlemslåneränta är för närvarande 4,90 %. En kreditprövning görs alltid. Det får inte finnas några betalningsanmärkningar och lägsta årsinkomst är 210 000 kronor. Om den rörliga årsräntan är 4,90 %, blir den effektiva räntan 5,01 % för ett annuitetslån på 100 000 kronor upplagt på 5 år (60 återbetalningstillfällen), utan uppläggningsavgift. Det totala beloppet att betala, vid oförändrad ränta blir 112 953 kronor och din månadskostnad blir 1 883 kronor. Årsränta per 2020-03-02.

SEB

Mellan Lund och Malmö är det endast två mil. Men mellan skolorna i de båda städerna är det en enorm skillnad. Läs *I en annan klass* – en ny och viktig bok om den ojämlika skolan.

Viktig brandfackla om skolans klasskillnader

I *en annan klass*. Det är en alldeles utmärkt titel på en mycket bra och viktig bok, skriven av Sydsvenskans skolreporter Emma Leijnsne.

Och tyvärr, höll jag på att skriva, innehåller den inga nyheter för den som följt skoldebatten och skolpolitiken de senaste decennierna.

Emma Leijnsne följer två mellanstadieklaser, en i Malmö och en i Lund. Den ena i en skola i ett av polisen utpekade särskilt utsatt område, den andra, i vad man kan anta ett medelklassområde i Lund.

Att eleverna går i samma klass och i samma land, läser efter samma läroplan är det lilla som förenar dem. Men trots det korta avståndet mellan Malmö och Lund, är det milsvid skillnad när det gäller omställningstakten på lärare och deras behörighet, stödet hemifrån, möjlighet att i lugn och ro plugga hemma, ja, det mesta.

NÄR NÅGON AV lundabarnen får hjälp med läxan av sina lärarföräldrar, får Malmöeleven tolka för sina föräldrar. När de förstnämndas lärare lämnar dem efter tre år på mellanstadiet, byter deras kompisar i Malmö lärare stup i kvarten.

Intervjuerna med eleverna är uppblandade med en rad fakta om resultat, socioekonomiska fakta med mera.

Elever på utsatta skolor betalar redan nu priset för en ojämlik skola. Behöver det vara så?

Vi skulle förstås, skriver Emma Leijnsne, kunna välja att ha det annorlunda.

Och lämnar därmed en blytung fråga i politikernas knä. Inte bara skolpolitikernas utan allas.

Om man menar allvar med att allt börjar i skolan, så är det dags att göra verkstad av det.

Det positiva som ändå strålar fram i boken är skolans betydelse för ungarna, oavsett vilken skola de går i. Skolan är för många av eleverna i Malmöskolan garanten för att någon ser en, bryr sig om en och ser till att det i alla fall blir ett lagat mål mat om dagen i magen.

MEN HUR DET ska gå med skolgången för de barn som i skrivande stund är på flykt från kriget i Ukraina?

– Men vad ska de göra nu? Mina småsyskon måste få gå i skolan, få leva vanliga liv, frågar Anastasia Melnyk i DN, som precis har fått hit sin familj från Char'kiv där ryska trupper håller på att inta staden. Nu är syskonen i Sundbyberg.

Och när du läser det här har förhoppningsvis dörrarna inte bara till Sundbybergs skolor, utan många skolor, öppnats för barnen på flykt. Barn måste få leva vanliga liv. Och därför är skolan och alla ni som jobbar där så otroligt viktiga.

KERSTIN WEYLER

Chefredaktör

SkolLedaren Utges av Sveriges Skolledarförbund

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Kerstin Weyler
kerstin.weyler@skolledarna.se
0709-67 62 01

SVERIGES
SKOLLEDARFÖRBUND

Postadress
Box 3266
103 65 Stockholm

Form och layout
Anders Gustafson
Editor Publishing

Omslagsfoto
Magnus Hartman

ISSN 0037-6515

Annonsbokning
Andrea Åhslund
072-015 06 93
andrea.ahslund@mediakraft.se

Tryck
Lenanders Grafiska

TS-upplaga 2020
7 900

FÖRBUNDSKANSLI
Vasagatan 48

Postadress
Box 3266
103 65 Stockholm

Kontakt
08-567 06 200
info@skolledarna.se
www.skolledarna.se

Ordförande
Matz Nilsson

Förbundsledare
Maria Andrén
Bergström

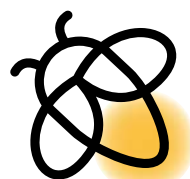
Utbildningspolitisk chef
Lena Linnerborg

Chefsförhandlare/rådgivare
Jerker Ambjörn
Niklas Bolin Djanaieff
Monika Elowson

Förbundssekreterare
Eva Ahlberg

Arbetsrättsliga frågor
radgivning@skolledarna.se
08-567 06 200

Prenumerationer/medlemsregister
medlemsregistret@skolledarna.se
08-567 06 220

Lumio

Engagerar eleverna varje gång

Omvandla statiskt innehåll till kollaborativa lektioner och dela till eleverna var som helst, när som helst

- Importera PDF, PPT och Google-filer
- Spelbaserade övningar, frågesporter, tävlingar, omröstningar, respons, Shout it Out, digitala prov mm
- Kollaborativa arbetsytor
- Individuella handouts
- Muntliga instruktioner
- Desmos och Phet-simulationer
- Följ elevernas arbete och ge återkoppling i realtid
- Full integration med Google Drive och Microsoft Teams
- Integration med SMART Board iQ
- Medlemskap i SMARTKlubben.se
- På svenska
- Plattformsoberoende

**Allt samlat på ett ställe
På svenska**

GDPR ✓

**Skapa
gratiskonto
lumio.nu**